maya

LEON TROÇKİ
ekim devriminin öğrettikleri

EKİM DEVRİMİNİN ÖĞRETTİKLERİ

LEON TROÇKİ

Ekim Devriminin Üğrettikleri

EKİM DEVRİMİNİN ÖĞRETTİKLERİ — Leon Troçki / Türkçesi: Mustafa Sayman / Türkiye'de ilk basımı : Şubat 1976 İstanbul / Dizgi : Erenler Matbaası / Baskı : Er-Tu Matbaası / Kapak baskısı : Kelebek Matbaası / Ciltlendiği yer : Şehir Mücellithanesi / Sorumlu Yönetici O. Aslandere

MAYA YAYINLARI
Ankara Cad. Konak Han
No : 43 Kat 4 Cağaloğlu
İSTANBUL

ÖNSÖZ

Lev Davidoviç Bronştayn Troçki, Güney Ukranya'nın Bobrinetz adlı küçük bir kasabasında 26 Ekim 1879'da dünyaya geldi. Babası David Leontiyeviç Bronştayn çiftçilikle uğraşıyordu.

Leon Troçki, devrimci harekete onyedi yaşında katıldı. 1902 yılının sonunda Lenin'le tanıştı. Bir devrimci, büyük bir kuramcı iyi bir yazar olarak bilinçli ve hareketli eylemini hayatının sonuna dek sürdürdü.

1905 ve 1917 devrimlerinde Petersburg Sovyeti başkanı oldu. Büyük Ekim Devriminin Lenin ile birlikte iki önderinden biriydi. Sovyet Hükümetinin Dış İşleri Halk Komiseri olarak Brest - Litovsk barış görüşmelerini yürüttü. Savaş ve Deniz Halk Komiseri olarak Kızılordunun örgütlenmesi ve Kızıl Filo'nun yeniden örgütlenmesi için beş yıl çalıştı.

Lenin'in ölümünden sonra kendisini izliyecek Liderin, vasiyetinin açık yorumundan da anlaşıldığı gibi «En iyi bolşevik» dediği Troçki olacağı sanılıyordu. Nevarki tek ülkede sosyalizm teorisiyle partinin liderliğini ele geçirmek isteyen Stalin ve arkadaşlarının Troçki'ye karşı açtıkları savaş aslında Lenin'in ideolojik mirasına karşı açılan bir savaştı.

Troçki, işçi devletinin «Bürokratik yozlaşmasını» yerdi. Stalin'in «katı ve değişmez» Partisinin karşısına söz, tartışma ve eleştiri özgürlüğü isteği ile çıktı. İçten gelen gerçek komünist disiplininin ancak bu temele dayanabileceğini ve dayanması gerektiğini söylüyordu.

Ancak, Stalin ve arkadaşlarının Troçkizme karşı açtıkları savaşın başarı şansı, Marksizm - Leninizmden sapmaya, tahrifata, iftiraya dayanıyordu.

1924'te Devlet Yayınevi'nin, Troçki'nin 1917 deki yazılarını, konuşmalarını basma kararı, Troçki'ye, kendisine karşı açılan yalan ve iftira kampanyasına sert bir cevap verme fırsatını verdi. Yazıların başına «Ekim Devriminin Öğrettikleri» adlı uzun bir önsöz yazdı.

Troçki bu yazısında, yalan ve iftira kampanyasının iki sözcüsü Zinoviyev ve Kamenef'in 1917'deki tarihi hatalarını sert bir dille eleştirirken özünde Komünist partilerin devrim anındaki strateji ve taktiklerini parlak bir şekilde çiziyor, bu çok önemli dersleri, derin bir marksist çözümlemeyle dünya devrimci hareketinin emrine sunuyordu.

Maya Yayınları

GİRİŞ

Biz Ekim Devriminde başarı sağladık, ama Ekim Devrimi yayın hayatımızda başarı sağlamadı. Ekim Devriminin genel bir tablosunu veren, onun politik ve örgütsel açıdan başlıca uğraklarını ortaya koyan bir esere sahip değiliz henüz. Üstelik, devrim hazırlıklarının farklı veçhelerini ya da bizzat devrimi nitelendiren belgeler ve materyal henüz yayınlanmadı. Devrimin ve Partinin Ekimden önceki ve sonraki tarihi ile ilgili birçok belge ve materyal yayınlıyoruz. Fakat Ekim devriminin kendisi gereken dikkatle ele alınmıyor. Devrimi başarmış olmakla, artık onu tekrarlamak zorunda kalmayacakmışız sonucuna varmış görünüyor ve sanki, ertelenmesi mümkün olmayan gelecekteki yapıcı çalışmalara girişirken, Ekim hazırlıkları şartlarının, devrimin gerçekleştirilmesinin ve ilk bir iki hafta içinde pekiştirilmesi çabalarının incelenmesinde direkt bir fayda sağlanamazmış gibi düşünüyoruz.

Bununla beraber, kısmen bilinçsizce de olsa böyle bir değerlendirme, son derece hatalı, ayrıca, dar kafalı ve milliyetçi bir davranış olur. Ekim Devrimi tecrübesini asla tekrarlamak zorunda kalmayabiliriz, fakat bu

demek değildir ki bu tecrübeden öğreneceğimiz hiç bir şey yoktur. Biz Enternasyonal'in bir parçasıyız; ve diğer ülkelerin proletaryası da kendi devrimini başarmak zorundadır. Oysa bu son yıl boyunca, Batı'nın en gelişmiş komünist partilerinin, bizim Ekim tecrübemizi özümlemek şöyle dursun, Ekim sloganlarını bile bilmediklerini gösteren oldukça inandırıcı kanıtlar elde ettik, hiç şüphesiz, Ekim'i incelemenin ya da, eski anlaşmazlıkları alevlendirme tehlikesini göze almadan, Ekim ile ilişkin dökümanları bile yayınlamanın imkânsız olduğu şeklinde bir itirazda bulunulabilir. Ama meseleyi bu şekilde ele almak çok zavallıca bir şey olur. 1917 deki anlaşmazlıklar gerçekten pek derin olup hiçbir suretle raslantı değildi. Fakat, aradan bir kaç yıl geçtikten sonra bugün, bunları, o zaman yanılmış olanlara karşı silâh olarak kullanmaya çalışmaktan daha bayağı bir şey olamaz. Ne var ki, basit kişisel mütalâalar dolayısı ile, Ekim Devrimi'nin milletlerarası bir anlam taşıyan en önemli meseleleri üzerinde ses çıkarmamak hiç kabul edilemez.

Geçen yıl (1923) Bulgaristan'da iki büyük yenilgiye uğradık. (1) Parti, ilk olarak, kaderci ve doktriner mütalâalar yüzünden, devrimci eylem için olağanüstü uygun bir anı kaçırdı (Tsankof'un Haziran Darbesinden sonra köylülerin ayaklanması). Sonra da yaptığı hatayı telafi etme çabası ile, gerekli politik ve örgütsel hazırlıkları yapmadan, Eylül ayaklanmasına kalkıştı. Bulgar devriminin Alman devrimine bir başlangıç olması gerekiyordu. Ne yazık ki bu kötü başlangıç, kendisininkinden daha da beter, bir sonuca yol açtı. Geçen yılın ikinci yarısında, Almanya'da, dünya tarihi çapında önemli, fevkalâde müstesna bir devrim fırsatını elden kaçırmanın nasıl mümkün olduğuna dair klasik

bir gösteriye şahit olduk. Ne varki bir kere daha, geçen yılın Bulgar ve Alman tecrübelerinin yeterli ya da somut bir değerlendirilmesi yapılmadı. Bu satırların yazarı, Almanyada geçen yıl cereyan eden olayların gelişiminin ana hatlarını çizmişti. O zamandan beri vukubulan her şey, bu taslağı kısmen ya da bütünü ile doğrulamıştır. Başka hiç kimse, herhangi bir diğer açıklama ileri sürmeye teşebbüs dahi etmedi. Fakat bize taslaktan öte şeyler gerek. Almanyada geçen yıl olan gelişimlerin gerçek bilgilerle dolu somut muhasebesi bizim için gereklidir. Bu ağır tarihî yenilginin sebeblerinin somut bir şekilde açıklanması bizim için kaçınılmazdır.

Ama, biz henüz Ekim Devrimi'nin politik ve taktik bakımlardan ayrıntılı bir muhasebesini yapmamışken Bulgaristan ve Almanya'daki olayların bir tahlilini düşünmek güçtür. Ne yaptığımızın ve nasıl yaptığımızın henüz tam olarak bilincine varmış değiliz. Ekimden sonra, zafer sarhoşluğu içinde, Avrupa'daki olaylar sanki kendi başlarına ve hatta, Ekim Devriminden öğ renilenlerin teorik olarak özümlenmesine zaman bırakmayacak kadar kısa bir süre içinde gelişecekmiş gibi göründü. Fakat olaylar ispatlamıştır ki, proletaryayı yönetebilecek bir parti olmadan proletaryanın devrimi gerçekleştirmesi imkânsız hale gelmektedir. Proletarya kendiliğinden bir ayaklanma ile iktidarı ele geçiremez. Endüstri ve kültürü o kadar yüksek olan Almanya'da bile işçilerin 1918 Kasımındaki kendiliğinden ayaklanmaları sadece iktidarın burjuvaziye intikalini sağladı. Hâkim bir sınıf, başka bir mülkiyet sahibi sınıftan, zorla alınmış olan iktidarı ele geçirme yeteneği, vardır, çünkü kendisini servetine, kültürel seviyesine ve eski devlet mekanizması ile olan sayısız bağlarına dayandırır. Fakat proletaryanın kendi partisinden başka hiç

bir şeyi yoktur. Kaldı ki, gerçek Komünist Partilerinin, «Kitleleri kazanın», «Geniş Cephe» vb. gibi sloganlar altında, tamamiyle şekil bulmuş çalışmalarla kurulmasına ancak 1921 yılının ortalarından itibaren başlandı.

Bu arada, Ekim meseleleri geride kalırken Ekimin incelenmesi de aynı anda arka plana atıldı. Fakat geçen yıl, kendimizi bir kere daha, proletarya devriminin sorunları ile karşı karşıya bulduk. Artık bütün dökümanları, basılmış olan bütün verileri toplayıp kendimizi, bunların incelenmesine vermenin zamanı gelmiştir.

Açıkça bilmekteyiz ki, her halk, her sınıf ve hattâ her parti aslında bizzat kendi tecrübelerinden, yediği ağır darbelerden ders alır. Ama, bu da, hiç bir şekilde, başka halkların, sınıfların ve partilerin tecrübeleri önemsizdir anlamına gelmez. Büyük Fransız Devrimi, 1848 Devrimini Paris Komününü incelememiş olsaydık Ekim Devrimini, 1905 tecrübesinden geçmiş olmamıza rağmen, asla başaramazdık. Ve zaten, bu tecrübeden de, önceki devrimlerden yaptığımız çıkarsamalara dayanarak ve bunların tarihsel niteliğini devam ettirerek geçtik. Bunu izleyen, bütün karşı devrim dönemi, öğrenilmesi gereken dersler ve 1905 yılı tecrübesinden yapılması gereken çıkarsamalarla geçti. Halbuki muzaffer 1917 Devrimi ile ilgili böyle bir çalışmanın onda biri kadarı bile yapılmamıştır. Pek tabiî şimdi ne bir irtica dönemini yaşıyoruz ne de sürgündeyiz. Emrimizdeki kuvvet ve kaynaklar, o yokluk yıllarında sahip olduklarımızla kıyas bile edilemez. Bize düşen yalnız, Ekim Devrimi'nin, hem parti hem de bir bütün olarak Büyük Enternasyonal çapında incelenmesi görevini açık ve seçik olarak ortaya koymaktır. Geçmişteki en önemli, itiraz kabul etmez ve değişmez sınavını sağlayan ve geleceğin kapılarını açan Ekim tecrübesinin adım adım incelenip özümlenmesi bütün Parti ve özellikle genç nesil

için gereklidir. Şunu söyleyelim ki, geçen yılki Alman tecrübesi yalnız ciddi bir hatırlatma değil, aynı zamanda tehdit edici bir uyarıdır.

Hiç şüphesiz, Ekim Devrimi'nin gelişmesini, en köklü bir şekilde bilmek bile Alman Komünist Partisi'nin zaferi için bir garanti olamazdı diye itiraz edilebilir. Fakat böyle bir düşünüş bizi hiçbir yere vardırmaz. Şüphesiz Ekim Devrimi'nin sadece incelenmesi, diğer ülkelerde **zaferi garantilemek için yeterli değildir.** Ama devrimin bütün ön şartları varolduğu halde, devrimin metodlarını ve kanunlarını benimsemiş ve bunlara dayanarak hareket eden, ileri görüşlü ve azimli bir parti önderliğinin bulunmayacağı durumlar çıkabilir. Geçen yıl Almanya'daki durum aynen böyleydi. Öbür ülkelerde de buna benzer durumlar tekrarlanabilir. Proletarya devriminin metod ve kanunlarının incelenmesi için, bugüne kadar, Ekim tecrübemizden daha önemli ve daha derin bir kaynak çıkmamıştır. Ekim devrimi tarihini eleştirici bir gözle ve bütün ayrıntılarıyla incelememiş olan Avrupa Komünist Partilerinin önderleri, günümüzde yeni savaşlara hazırlanırken son emperyalist savaşın stratejik, taktik ve teknik tecrübelerini ihmal eden bir baş komutanı andıracaklardır. Böyle bir baş komutan da ordularını kaçınılmaz bir yenilgiye mahkûm etmiş olur.

Parti, proleter devriminin temel cihazıdır. Yalnız 1917 Şubatından 1918 Şubatına kadarki bir yıllık tecrübemiz ve Finlandiya, Macaristan, İtalya, Bulgaristan ve Almanya'daki tamamlayıcı tecrübeler, devrime hazırlık çalışmasından doğrudan doğruya iktidar için mücadeleye parti içindeki buhranlar, genellikle, her önemli dönemeçte, bu dönemecin başlangıç ya da sonucu olarak patlak verirler. Bunu şöyle açıklayabiliriz : Partinin

gelişimi içinde her devrenin, belirli alışkanlıklar ve çalışma metodları gerektiren, kendine özgü nitelikleri vardır. Taktik bir, dönemeç, bu alışkanlıklardan ve metodlardan önemli bir kopmayı gerektirir. Parti içindeki uyuşmazlıkların ve buhranların kaynağı doğrudan doğruya budur. 1917 Temmuzunda, Lenin şöyle yazıyordu : Tarihin keskin bir dönemecinde, en ileri partilerin bile, uzun veya kısa bir süre için, kendilerini yeni şartlara uyduramadıkları sık sık görülür. Dün için doğru olan, fakat bugün, tarihin keskin bir dönemecinde bütün anlamlarını yitirmiş bulunan sloganları tekrarlamakta devam eder.» (4)

Böylelikle, dönemeç çok keskin veya ani olursa ve eğer bundan önceki devrede, partinin başta gelen organlarında çok fazla atalet ve tutuculuk birikmiş ise, tehlike başgösterir ve parti, yıllardır hazırlanmakta olduğu o en önemli ve kritik anda, önderlik görevini yerine getirmekten aciz olduğunu ortaya koyar, bir krizle yıkılır ve hareket onu aşıp geçerek yenilgiye doğru yönelir.

Devrimci bir parti diğer politik güçlerin baskısına maruzdur. Parti, kendi gelişmesinin her döneminde bu baskıya karşı direnme ve hareket metodlarını etraflıca hazırlar. Taktik bir dönüş ve bunun sonucu olan hizipleşme ve uyuşmazlıklar sırasında partinin direnme gücü azalır. Bundan da parti içi gruplaşmalar için daima şu ihtimal çıkar, taktik bir dönüş ihtiyacından doğan hizipleşmeler, asıl ihtilâf noktalarından çok öteye gelişerek farklı sınıf eğilimlerinin temelini oluştururlar. Meseleyi daha açık olarak koyalım : Kendi sınıfının tarihsel görevlerine ayak uyduramayan bir parti, öbür sınıfların dolaylı aleti haline gelebilir, ya da gelme tehlikesi içindedir.

Eğer yukarıda söylediklerimiz, taktikteki her ciddi dönemeç için doğru ise, stratejide büyük dönemeçler

için büsbütün doğrudur. Savaş bilimi ile bir benzerlik kuracak olursak politikada, taktik kelimesini tecrit edilmiş harekâtlar icra etme sanatı, strateji kelimesini de fetih sanatı, başka bir deyişle iktidarın ele geçirilmesi olarak anlıyoruz. Savaştan önce, kural olarak, bu ayrımı yapmıyorduk. İkinci Enternasyonal devrinde ise kendimizi yalnızca sosyal demokratik taktikler çerçevesinde tutmuştuk; bu da raslantı değildir. Sosyal demokratlar parlâmentoculuk, sendikacılık, belediyecilik, kooperatifçilik, vb. gibi taktikler uyguluyordu. Fakat, İkinci Enternasyonal devrinde düşmana karşı zafer kazanmak için bütün kuvvet ve kaynakların her çeşidini birleştirme meselesi, iktidar mücadelesi görevi pratik olarak ortaya çıkmadığı sürece, hiç ileri sürülmemişti. Uzun bir aradan sonra, proletaryanın mücadelesinin temel ve stratejik sorunlarını ilk ortaya koyan ancak 1905 Devrimi oldu. Bundan dolayı, devrimci Rus Sosyal Demokratları, yani Bolşevikler, büyük avantajlar sağladılar. Devrimci stratejinin büyük çağı 1917 de ilk önce Rusyada, daha sonra da Avrupa'nın geri kalan kesiminde başladı. Strateji tabiatıyla, taktikleri ortadan kaldırmaz. Sendika faaliyeti, parlâmento faaliyeti vb. gibi meseleler ortadan kalkmaz, fakat bu defa, iktidar için birleşik mücadelenin ikinci derecede metodları olarak yeni bir anlam kazanırlar. Taktikler stratejiye tabiî olmuştur.

Taktik dönemeçler, çoğunlukla partide iç uyuşmazlıklara yol açıyor ise, stratejik dönüşlerin meydana getireceği uyuşmazlıklar kim bilir ne kadar daha derin ve sert olur! Bütün dönemeçlerin en keskini de proletarya partisinin hazırlık, propaganda, örgütlenme ve ajitasyon devresinden, iktidar için doğrudan doğruya mücadele, burjuvaziye karşı silâhlı ayaklanmaya geçişidir. Bu sırada, partide sebatsız, şüpheci, uzlaşmacı, teslimi-

yetçi — kısacası Menşevik — ne kaldıysa, bunların hepsi ayaklanmaya muhalif olarak yüzeye çıkar, muhalefetlerini doğrulayacak teorik formüller arar ve bunları geçmişteki oportünist hasımlarının deposunda hazır bulurlar. İleride bu olguyu defalarca görme fırsatını bulacağız.

Büyük mücadelenin öncesinde, parti mücadele araç ve yolların son defa gözden geçirilmesi ve seçimi, Şubat 1917 den Ekim 1917 ye kadar, kitleler içinde mümkün olan en geniş ajitasyon ve örgütleme çalışması yapıldı. Bu araç ve yollar Ekim boyunca ve daha sonra büyük tarihî eylemlerin ateşi içinde denendiler. Şimdi, Ekimden birkaç yıl sonra, genel olarak devrim üzerine değişik görüşleri ve özel olarak Rus Devrimi'ni değerlendirmeye girişmek ve bunu yaparken de 1911 tecrübesini es geçmek, insanın kendisini kısır bir skolastisizm ile meşgul etmesi demektir. Böyle bir şey hiç şüphesiz, Marksçı bir politik çözümleme olamaz. Çeşitli yüzme şekillerinin avantajlarını tartışırken, nehirde bu şekilleri uygulayan yüzücülere bakmakta inad etmeye benzer. Devrim ile ilgili görüşler için, bunların bizzat devrimin içinde nasıl işlediklerini tesbit etmekten daha iyi bir sınama olamaz. Aynen, bir yüzme şeklinin, ancak yüzücü suya atladığı zaman en iyi sınanabileceği gibi.

PROLETARYA İLE KÖYLÜLÜĞÜN DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ :

ŞUBAT VE EKİM

Ekim Devrimi'nin seyri ve sonucu, kısmen Emeğin Kurtuluşu Grubu (5) ile başlayıp en mükemmel ifadesini Menşeviklerde bulan Sosyal Demokrasi kanadında pek yaygın bir eğilim olan, Marksizmin skolastik ve gülünç bir taklidine amansız bir darbe indirdi. Marks'ın «endüstri bakımından daha gelişmiş ülke, az gelişmiş olana gelecekteki hayalini gösterir,» şeklindeki şartlı ve sınırlı kavramını, mutlak ve (Marks'ın kendi deyimi ile) tarih üstü bir kanun haline sokmak ve sonra da, bu kanunu esas tutarak, proletarya partisinin taktiklerini kurmaya çalışmak, bu «çıkıntı» Marksizmin özünü meydana getirir. Böyle bir formülasyon, doğal olarak, daha gelişmiş ülkeler bir örnek teşkil edinceye kadar, Rus proletaryasının iktidar için her hangi mücadelesini konu dışı tutuyordu.

Her geri kalmış ülkenin, ileri ülkelerin tarihinde kendi geleceğinin bazı karakteristiklerini bulacağı şüphesiz tartışılmaz, ama gelişmenin de bütünü ile tekrarlanacağı söz konusu olamaz. Aksine, kapitalist ekonomi

dünya çapında bir karakter kazandıkça gerici unsurları kapitalist gelişimin en son başarıları ile birleştirme zorunluğu, geri kalmış ülkelerin gelişimine daha çarpıcı bir orijinallik kazandırmıştır. Engels, **Köylü Savaşı**'nın önsözünde şöyle yazıyordu : **«Her yerde, aynı anda veya aynı gelişme seviyesinde cereyan etmesi gerekmeyen belirli bir aşamada, burjuvazi proleter yol arkadaşının kendisini aştığını fark eder.»** Tarihî gelişimin akışı, Rus burjuvazisini bu gözlemi, öbür bütün ülkelerin burjuvazisinden çok daha erken ve bütün olarak yapmaya zorladı. Rus devriminin bu kendine özgü karakterini, Lenin, 1905'den bile önce, **«proletarya ile köylünün demokratik diktatoryası»** formülü ile ifade etmişti. Bu formül, tek başına, sonraki gelişimin de gösterdiği gibi, ancak köylü tarafından desteklenen proletaryanın sosyalist diktatörlüğü yolunda bir devre olarak anlam kazanabilirdi. Lenin'in meseleyi böyle sürekli devrimci ve dinamik bir şekilde formüle etmesi, Rusya'nın, iktidarda burjuvazi, muhalefette sosyal demokratlar olmak üzere, yalnızca ileri milletlerin tarihini tekrarlayacağını iddia eden Menşevik şemasına uymuyor ve tamamiyle zıt düşüyordu. Ne var ki, partinin bazı çevreleri, Lenin'in formülünde proletarya ile köylünün **diktatoryası** kelimesine değil de, formülün sosyalist karakterine zıt olan **demokratik** kelimesine ağırlık verdiler. Bu tabiatı ile, yine, geri kalmış bir ülke olan Rusya'da yalnızca demokratik bir devrimin mümkün olduğu anlamına geliyordu. Sosyalist devrim Batıda başlayacak, biz de ancak İngiltere, Fransa ve Almanya'nın izinde sosyalizm yolunu tutacaktık. Fakat sorunun bu şekilde formüle edilmesi, kaçınılmaz olarak Menşevizme kayıyordu ve bu da, 1917 de devrim görevleri — hastalığın muhtemel sonucu hakkında mütalâa için değil de kesin eylem için — karşımıza dikilince bütünüyle ortaya çıktı.

Devrimin gerçek şartları altında «Sosyalizm olgun değil» gerekçesinin mantıkî sonucu ile sosyalizme muhalif duruma itilen demokrasiyi desteklemek, politika alanında, proletaryadan küçük burjuva durumuna dönmek, millî devrimin sol kanadına geçmek anlamına geliyordu.

Tek başına düşünüldüğü takdirde Şubat Devrimi bir burjuva devrimi idi. Fakat çok geç olduğu gibi her hangi bir dengeden de yoksundu. Akabinde ikili iktidarda (6) ifade bulan çelişkilerle parçalanmış olarak, ya doğrudan doğruya proletarya devrimine bir başlangıca dönüşmesi — ki gerçekte bu oldu — ya da bir çeşit oligarşik — burjuva rejimi altında Rusya'yı yarı — sömürge bir hayata geri atması gerekiyordu. Dolayısı ile, Şubat Devrimini izleyen devreye iki ayrı görüş açısından bakılabilir: ya «Demokratik» devrimi sağlamlaştırma, geliştirme veya yerleştirme, ya da proletarya devrimine hazırlık devresi olarak. Birinci görüş sadece Menşevikler ve Sosyal Devrimciler (7) tarafından değil, ayrıca parti liderlerimizin belirli bir bölümü tarafından da tutuluyordu; şu farkla ki, bu parti liderleri demokratik devrimi mümkün olduğu kadar sola itmeye çalıştılar. Fakat metod esas olarak bir ve aynıydı, yönetici burjuvalar üzerinde, burjuva demokratik rejimi çerçevesinde kalacak şekilde hesaplanmış, bir «Baskı» uygulamak. Eğer bu politika üstün gelmiş olsaydı, devrimin gelişimi partimizi aşacak ve sonunda, işçi ve köylü kitlelerinin ayaklanması, parti önderliği olmadan çıkacak, başka bir deyimle, Temmuz günlerinin (8), bu sefer bir felaket olarak, büyük çapta tekrarı olacaktı.

Böyle bir felaketin direkt sonucunun Partinin yıkılması demek olacağı apaçıktır. Buradan da fikir ayrılıklarımızın ne kadar derin olduğu ölçülebilir.

Menşeviklerin ve Sosyal Devrimcilerin, devrimin ilk devresindeki etkileri pek tabiî raslantı değildir. Esas itibariyle köylüler olmak üzere, küçük burjuva kitlelerinin nüfus bakımından üstünlüğünü ve bizzat devrimin hamlığını yansıtıyordu. İşte bu hamlıktır ki, savaşın doğurduğu olağanüstü özel durumlar içinde, önderliği ya da önderliğe benzer bir şeyi küçük burjuva devrimcilerinin eline verdi ki bunun sonucu da şu oldu, küçük burjuva devrimcileri burjuvazinin iktidar üzerindeki tarihsel haklarını korudular. Fakat bu, hiç bir suretle, Rus devriminin Şubat - Ekim 1917 dekinden daha başka seyri olamazdı anlamına gelmez. Bu son çizgi yalnız sınıflar arasındaki ilişkiden değil, savaşın yarattığı geçici durumlardan da çıktı. Köylüler, savaş nedeniyle, örgütlenmiş ve milyonluk bir ordu halinde silâhlandırılmışlardı. Proletarya kendi bayrağı altında örgütlenmeyi ve köylü kitlelerinin önderliğini almaya başaramadan, küçük burjuva devrimcileri savaşa karşı başkaldırmakta olan köylü ordusu içinde doğal destek buldular. Ver her şeyin doğrudan doğruya bağlı olduğu bu bir kaç milyonluk ordunun ağırlığını işçilerin üstüne çöktürerek bu baskı altında onları da ilk devrede kendileri ile birlikte sürüklediler. Aynı sınıf temelleri üzerinde, devrimin başka akış izleme ihtimali, en iyi şekilde savaşın hemen arkasından gelen olaylarla gösterilebilir. 1914 Temmuzunda Petrograd devrimci grevlerle sarsılmış ve iş sokak kavgalarına kadar büyümüştü. Bu hareketin mutlak önderliği yeraltı örgütü ile, bizim partinin meşrû basını ellerindeydi. Likidasyonizm (9) ve küçük burjuva partilerine karşı doğrudan doğruya mücadele ile bolşevizm etkisini arttırıyordu. Hareketin daha çok gelişmesi, her şeyden çok Bolşevik Partisinin büyümesi demek olacaktı. Gelişmeler Sovyetler seviyesinde ulaşmış olsaydı, İşçi delegeleri Sovyetleri 1914 de

muhtemelen çoktan Bolşevik olmuşlardı. Köylerin uyanması da Bolşeviklerin çektiği Şehir Sovyetleri'nin dolaylı ya da dolaysız önderliği altında yürürdü. Bu Sosyal Devrimcilerin tezelden köylerden yok olacaktı anlamına gelmez. Büyük ihtimalle köylü devriminin ilk aşaması Narodnik'lerin (10) bayrağı altında olacaktı. Fakat olayların taslağını çizdiğimiz şekilde gelişimi ile, Narodnik'ler şehirlerde Bolşevik Sovyetlerle birleşebilmek için kendi sol kanatlarını öne sürmek zorunda kalırlardı. Böyle bir durumda bile, ayaklanmanın sonucu, ilk ağızda, köylülerin elinde kalmış olan ordunun disiplin ve ruh haletine bağlı olurdu.

Savaşın patlaması, gelişmeler zincirine yeni ve dev bir halka takmamış olsaydı, 1914 - 15 hareketinin zafere ulaşıp ulaşamayacağını şimdi tartışmak imkânsız ve hattâ gereksiz olurdu. Maamafih, muzaffer devrim 1914 Temmuzunda başlamış olan olayların çizgisinde gelişmiş olsaydı, Çarlık Monarşisi'nin devrilmesi, muhtemelen, iktidarın derhal devrimci işçiler Sovyetleri tarafından alınması demek olur ve bunlar da Sol Narodnik'ler vasıtası ile, çoktan köylü kitlelerini kendi yörüngelerine çekmiş olurlardı. Bu konuda önemli miktarda deliller ileri sürülebilir. Savaşın devrime iki yönlü etkisi oldu; önce devrimci hareketi keserek yavaşlattı fakat sonradan devrime büyük hız verdi. Birkaç milyonluk ordunun yarattığı ortamda, küçük burjuva partileri için, hem toplumsal hem de örgütsel açıdan, çok müstesna bir temel doğurdu. Çünkü, devrimci ruhla aşılanmış oldukları zaman bile, sayıca çok olmalarına rağmen köylüleri örgütlenmiş hale sokmak güçlüğü köylülerin özelliğini meydana getirir. Hazır bir örgütün, yani ordunun, omuzları üzerine çıkan küçük burjuva partileri, proletaryayı korkutarak hareket ve muhalefet yapmalarını önlediler ve «Defansizm» ile kafalarını bulandır-

dılar. Bu nedenledir ki, yeni şartlar altında Bolşevik Partisinin defansist blokun sol kanadına dönüşmesi demek olan «Proletarya ve köylünün demokratik diktatoryası» şeklindeki eski slogana, Lenin büyük bir şiddetle karşı çıktı. Lenin'e göre esas görev, proletaryanın öncülüğünü defansizm bataklığından sağlam topraklara çıkarmaktı. Ancak bu şartladır ki proletarya, ikinci aşamada, köylerin zorluk içindeki kitlelerini etrafına toplayacak bir eksen olabilirdi. Fakat, o zaman, bizim demokratik devrime ya da proletarya ile köylünün demokratik diktatoryasına karşı tutumumuz ne olmalıydı? Lenin, «Yeni ve canlı gerçeklerin özelliklerini incelemek yerine, kör değneğini bellemiş gibi öğrendiklerini anlamsızca tekrarlayarak partimizin tarihinde defalarca ağlanacak durumlar yaratan,» dediği «Eski Bolşevikleri» hiç acımadan reddetmişti. «Eski formüllere değil, yeni gerçeklere ayak uydurmalıyız.» «Yoldaş Kamenef'in 'Burjuva demokratik devrimi tamamlanmamıştır' şeklindeki eski Bolşevik formülünde gerçek payı var mıdır?» diye soruyor Lenin, ve «Hayır» diye cevaplıyor, Onu diriltmek için yapılacak bütün çabalar boşuna olacaktır.» (11)

Lenin, zaman zaman, Şubat Devrimi'nin ilk devresinde İşçi, Asker ve Köylü Temsilcileri Sovyetlerinin, proletarya ile köylünün demokratik diktatoryasını, **bir dereceye kadar,** gerçekleştirdiğini belirtir. Sözü edilen Sovyetler iktidarı ellerinde tuttukları sürece bu doğrudur. Fakat, Lenin'in defalarca açıkladığı gibi, Şubat devresinin Sovyetleri ancak yarım iktidara sahipdiler. Bir taraftan burjuvazi üzerinde yarı muhalefetçi bir baskı yaparken öbür taraftan da burjuva iktidarını destekliyorlardı. İşte bu «Ortada» durumları onların İşçi, Köylü ve Askerlerin demokratik koalisyonu çerçevesini aşmalarına izin vermedi. Bu koalisyon nizamî hükûmet ilişki-

lerine değil daha çok silâhlı kuvvete ve dolaysız devrimci denetlemeye dayandığından bir diktatoryayı andırıyordu. Aslında gerçek bir diktatoryadan çok uzaktı. İşçi, Köylü ve Asker koalisyonu yarı iktidarının demokratik şekilsizliği uzlaşmacı sovyetlerin tutarsız olmasına sebep oldu. Sovyetler ya bütünü ile yok olmalı ya da iktidarı gerçekten ellerine almalıydılar. Ama iktidarı almaları işçi ve köylülerin değişik partilerce temsil edilen demokratik koalisyonu sıfatı ile değil, ancak - yarı proleter kesimlerle başlayarak, köylü kitlelerini arkasından çeken tek bir partinin yönettiği proletarya diktatoryası sıfatı ile olmalıydı. Demokratik işçi köylü koalisyonu, gerçek iktidarı elde edebilme yeteneği olmayan olgunlaşmamış bir iktidar, yani somut gerçek olarak değil ancak bir yöneliş olarak biçimlenir. İktidarın elde edilmesi yolunda her hangi bir ileri hareket — kaçınılmaz olarak — demokratik örtüyü havaya uçurmak, işçileri izlemek zorunluğu ile köylünün çoğunluğuna karşı durmak, proletaryaya sınıf diktatörlüğünü gerçekleştirmek için fırsat sağlamak ve böylelikle, tüm sosyal ilişkilerin şiddetli bir radikal demokrasizasyonu ile birlikte, işçi devletinin kapitalist mülkiyet hakkı alanını işgal etmesi zorunluğunu işin içine katmak demektir. Bu gibi şartlar altında, «Demokratik diktatorya» formülünde ısrara devam eden kimse, gerçekte, iktidarı teperek devrimi çıkmaza sokmaktadır.

Her şeyin üzerinde döndüğü temel tartışma sorunu şuydu: İktidar için mücadele etmeli miyiz, etmemeli miyiz, iktidarı almalı mıyız, almamalı mıyız? Yalnız başına, bu yeter derecede ispatlamaktadır ki, o zaman biz sadece geçici fikir ayrılıkları ile değil, prensip açısından da pek büyük önemi olan hareket biçimleri ile uğraşıyorduk. Bunlardan birincisi ve en başta geleni pro-

letarya ile ilgili olup dünya devrimi yolunu açıyordu. İkincisi ise «Demokratik», yani küçük burjuva idi ve son tahlilde, proletarya politikasını, reform sürecindeki burjuva toplumunun ihtiyaçlarına tâbi kılıyordu. Bu iki yöneliş, 1917 yılı boyunca ortaya çıkan her esaslı sorun üzerinde düşmanca çatıştılar. Bu karakterdeki ayrılıkları ortaya koyan, kaçınılmaz olarak şiddetli bir eylem yaratan devrim anı yani partinin birikmiş sermayesinin doğrudan doğruya tedavüle çıkma anıdır. Bu iki yöneliş az çok değişikliklerle her ülkenin devrimci devresi arasında kendilerini pek çok defa göstereceklerdir. Bolşevizm denince — ki burada esas özelliğine ağırlık veriyoruz — proletarya öncülüğünü, proletaryanın elde silâh, iktidarı ele geçirmesini sağlayacak eğitim, ruhu ve örgütlemeyi, Sosyal Demokrasi denince de burjuva toplumu çerçevesinde, onun meşruluğuna uyarak yapılacak reformist bir muhalefet eyleminin (yani kitlelerin, burjuva devletinin dokunulmaz olduğu yolunda aşılanmaları için bir eylemin) kabulünü anlıyorsak o zaman, tarihin kazanından dörtbaşı mamur şekilde çıkmayan Komünist Partisi içinde bile, Sosyal demokratik yönelişlerle bolşevizm arasındaki mücadelenin, iktidar meselesinin bir silâh gibi şakağa dayandığı devrim çevresinde en açık ve belirgin şekilde ortaya çıkacağı aşikârdır.

İktidarın ele geçirilmesi sorunu partiye ancak 4 Nisandan, yani Lenin'in Petrograt'a gelmesinden sonra getirildi. Fakat o andan sonra bile partinin politik çizgisi hiçbir şekilde, itiraz edilmeyen, birleşmiş ve bölünmez bir karakter almadı. 1917 deki Nisan Konferansında alınan kararlara rağmen devrimci akışa muhalefet, bazan gizli bazan açık, bütün hazırlık devresini istilâ etti. Şubat ayındaki anlaşmazlıklar ile Ekim Devriminin sağlamlaştırılması devresinin incelenmesi yalnız teorik de-

ğil aynı zamanda büyük pratik önem taşımaktadır.

Lenin, 1910 da, 1903 de yapılan İkinci Parti Kongresinde çıkan anlaşmazlıkları «İleriyi düşündürücü», yani uyarıcı olan anlaşmazlıklar olarak nitelemişti. Bu anlaşmazlıkları kaynaklarından (1903 den) — ya da daha önceden, örneğin «Ekonomizm» den — (12) başlayarak yapılacak bir çalışmada incelemek çok önemlidir.

Bu önsözün sınırları içinde mücadelenin bütün aşamalarını etraflı bir şekilde incelemeyi üzerimize alamayız. Fakat, partimizin gelişimi içinde en önemli devre ile ilgili yazılı eserlerdeki acınacak eksikliğin hiç olmazsa kısmen doldurulmasını gerekli görüyoruz.

Daha önce de söylendiği gibi, anlaşmazlıklar iktidar sorunu üzerinde dönüyordu. Genel olarak, sorun öbür partilerde olduğu gibi devrimci bir partinin de niteliğini saptayan mihenk taşıdır.

İktidar sorunu ile savaş sorunu arasında, bu devrede ortaya konulan ve karara bağlanan, yakın bağ vardır. Bu sorunların kalbur üstü olaylarını kronolojik sıra ile alarak mütalâa edilmesini teklif ediyoruz : Partinin ve parti basınının, Çarlığın yıkılmasından sonra ve Lenin'in gelişinden önceki ilk devredeki durumu; Lenin'in tezleri üzerinde mücadele; Nisan Konferansı; Temmuz günlerinin sonucu, Kornilof devresi, Demokratik Konferans ve Ön Parlâmento, Eylülden Ekime kadar silâhlı ayaklanma ve iktidarın ele geçirilmesi ve «Homojen» sosyalist hükûmet sorunları.

Bu anlaşmazlıkların incelenmesinin bize, Komünist Enternasyonali'nin öbür partileri yararına bir çok önemli çıkarsamalar yapabilmeyi sağlayacağına inanıyoruz.

SAVAŞA VE DEFANSİZME KARŞI MÜCADELE

1917 Şubatında Çarlığın devrilmesi, tabiatıyla, ileriye doğru dev bir sıçrayışa işaretti. Fakat, eğer Şubatı yalnız kendi sınırları içinde ele alır ve bunu Ekime doğru atılmış adım olarak saymazsak, o zaman Şubat Devrimi, Rusya'nın, diyelim ki Fransız tipi bir burjuva cumhuriyeti olma aşamasına vardığından fazla anlam taşımaz. Küçük burjuva devrimci partileri, alışkanlıkları olduğu üzere, Şubat Devrimini ne burjuva ne de sosyalist devrime doğru adım olarak değil, fakat kendi kendine yeterli bir çeşit «Demokratik» varlık olarak mütalâa ettiler ve devrimci defansizm ideolojisini de bunun üzerine kurdular. Herhangi bir sınıfın yönetimini değil, dikkat buyurun, «Devrim» ve «Demokrasi» yi savunuyorlardı. Fakat, Şubatın devrimci şiddeti, ilk başta, kendi partimiz de dahil, politik görüşlerde büyük bir karışıklığa sebep oldu. Gerçekten de, Mart günlerinde, Pravda'nın Lenin'den çok, devrimci defansizme yakın bir durumu vardı.

Baş makalelerinden birinde şunları okumuştuk: «İki ordu karşı karşıya geldikleri zaman, bunlardan

birinin silâhlarını bırakıp evlerine dönmesini teklif eden politikadan daha saçma bir politika olamaz. Böyle bir politika, barış politikası değil kölelik politikası olur ki, bu da özgür bir halk tarafından alaycı gülüşle reddedilecek bir politikadır. Halk yüreklilik mevkiinde kalacak, kurşuna kurşun, gülleye gülle ile karşılık verecektir; bu tartışma götürmez. Devrimci silâhlı kuvvetler örgütünün bozulmasına izin vermemeliyiz. (13).

Burada ne sınıflardan, ne ezenlerden, ne de ezilenlerden söz edildiğini göremiyoruz. Bunun yerine bir «Özgür halk», lafı var. İktidar için mücadele eden sınıflar yok, «Mevzilerinde kalan» özgür halk var. Formüller gibi fikirler de baştan aşağıya defansist! Yine aynı makalede şöyle deniliyor: «Sloganımız, devrimci ordunun — Hem de gitgide daha çok devrimci olan ordunun — örgütünün bozulması demek olan «Kahrolsun savaş» şeklindeki boş çığlık değildir. Sloganımız, geçici hükûmete baskı yaparak onu, derhal, açıktan açığa ve dünya demokrasisinin gözü önünde, savaşan bütün ülkeleri dünya savaşına son vermek için anlaşmalara gitmelerini teşvik edecek bir çabaya girişmeye zorlamaktır. O zamana kadar herkes mevziinde kalsın.» şunu söyliyeyim ki, Emperyalist bir hükûmet üzerine, dindar politika izlemesini teşvik etmek amacı ile baskı yapmak programı Almanya'da Kautsky ile Ledebour'un, Fransa'da Jean Longuet'in, İngiltere'de Mc Donald'ın programlarıdır ama asla bolşevizmin programı değildir. Makale, en sonunda Pedrograt Sovyeti'nin «Dünya halklarına» hitaben yayınladığı — Baştan sona kadar devrimci defansizm ruhuyla yoğrulmuş mahut manifestoya «Candan selâmlar» göndermekle kalmayıp Pedrograt'da yapılan iki toplantıda alınan açıktan açığa defansist kararlarla gazete yöneticilerinin beraberliklerini «Memnuniyetle» ve altını çizerek belirtiyor. Bu iki toplantıda

alınan kararlar üzerine sadece bir tanesinin şu şekilde olduğunu söylemek yeter : «Eğer Alman ve Avusturya demokrasileri bizim sesimize (14) aldırış etmezlerse o zaman vatanımızı kanımızın son damlasına kadar savunacağız.»

Bu istisnaî bir makale değildir. Aksine Lenin Rusya'ya dönmeden önce Pravda'nın içinde bulunduğu durumu kesinlikle yansıtmaktadır. Gazetenin sonraki sayısında «savaş üzerine» başlıklı bir makalede, «Dünya Halklarına Manifesto» üzerine bazı eleştiriler bulunmakla birlikte, aşağıdaki satırlarda yer alıyor : «Petrograt İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetinin, dünya halklarını, katliamı sona erdirmek için hükûmetlerini zorlamaya çağıran beyannamesini kutlamamak mümkün değildir.» Harpten kurtulmanın yolu nerede aranacakmış? Makale şu cevabı veriyor : «Kurtuluş yolu hükûmetin derhal barış için uzlaşmaya gitmeye hazır olduğunu beyan etmesini isteyerek, geçici hükûmet üzerine baskı yapmaktır.»

Delil olarak buna benzer - üstü kapalı bir şekilde defansist ve uzlaşmacı karakter taşıyan - daha bir çok aktarmalar yapabiliriz. Aynı devre içinde ve hatta haftalarca önce, Zürih'deki kafesinden henüz kendini kurtaramamış olan Lenin, defansizm ve uzlaşmacılığa verilen tavizlerin en zayıf belirtilerine karşı ateş püskürüyordu. (15) Kapitalist gazetelerin çarpık aynalarında devrimci olayların hayalini ayırdederek Martın 21'inde şöyle yazmıştı : «Bu hükümetin, emperyalist savaşın devam etmesini istediğini, İngiliz kapitalizminin bir ajanı olduğunu, monarşiyi yeniden kurmaya ve ağalarla kapitalistlerin yönetimini kuvvetlendirmeye uğraştığını, ne kendimizden ve ne de halktan saklamaya katiyyen izin verilemez.» Daha sonra da Martın 12'sinde :

«Barış getirmesini teklif ederek bu hükûmete yaklaşmanın kerhane patronuna ahlâk vaz etmekten farkı yoktur.» diyordu. Pravda, «Dünya demokrasisinin gözü önünde, barış yararına kullanılmasını temin etmek için Geçici Hükûmete baskı yapmanın» bayraktarlığını yaparken Lenin : «Şerefli, demokratik ve yararlı bir barış getirmesi için o hükûmete başvurmanın, iyi kalpli bir köy papazının ağalara ve tüccarlara komşularını sevmeleri, bir yanaklarına vurulduğu zaman öbürünü çevirmeleri ve allahın istediği şekilde yaşamaları için yalvarmasının farkı yoktur» (16) diyordu.

Petrograt'a gelişinin ertesi günü, 4 Nisanda, Lenin, Pravda'nın savaş ve barış meselesi üzerindeki tutumuna kesinlikle karşı çıktı. «Geçici Hükûmeti hiç bir şekilde desteklemek yok! Bütün vaadlerinin, özellikle toprak ilhaklarının reddi ile ilgili vaadinin, tamamiyle üçkağıtçılık olduğunu teşhir etmeliyiz. Bu hükûmetin, bu kapitalist hükûmetin emperyalistlikten vazgeçmesini istemek kabul edilmez ve aşırı hayalci bir «istektir». Bunun yerine bu hükûmet teşhir edilmelidir. (17) Uzlaşmacıların (18) 14 Martta yayınladıkları ve Pravdanın o kadar övdüğü beyannamenin Lenin tarafından sadece «mahut» ve «arap saçı» olarak nitelendirildiğini söylemek bile gereksiz. Kendi memleketinde bankacılarla koalisyon hükûmeti kurarken öbür memleketleri kendi bankacılarından ayrılmaya çağırmak düzenbazlığın en büyüğüdür. Lenin, bir söylevinde : «o merkezdekiler marksçı, - enternasyonelci, barışçı olduklarını hükûmet üzerine baskıdan yana, hükûmetlerinin «barışçı halkın iradesini ifade edeceği» her çeşit «talep» den yana olduklarını yemin billah ederek söylüyorlar» demişti.

İlk bakışta buna şöyle bir itiraz: Devrimci bir parti burjuvazi ve onun hükûmeti üzerinde «baskı kullan-

mayı» reddetmeli midir? Şüphesiz hayır. Bir burjuva hükûmetine baskı yapılması reforma giden yolu açar. Devrimci bir marksist parti de reformları reddetmez. Fakat reforma giden yol temel sorunlarda değil tâlî sorunlarda yararlı olur. Devlet gücü reformlarla elde edilemez. «Baskı» hiç bir zaman burjuvazinin, bütün kaderi ile ilgili bir sorunda politikasını değiştirmeye sebep olamaz. Savaş, reformist «baskıya» hiç yer bırakmadığından devrimci durum yarattı. Kalan tek alternatif ya burjuvazi ile sonuna kadar gitmek ya da iktidarı burjuvazinin elinden almak için kitleleri ona karşı ayaklandırmaktı. Birinci durumda, emperyalist dış politikalarını kayıtsız şartsız desteklemek şartıyla, iç politikada burjuvaziden bir takım tavizler sağlamak mümkün olabilirdi. Bu nedenle sosyal reformizm savaşın başında açıkça sosyal emperyalizme dönüştü. Yine aynı nedenle, gerçek devrimci unsurlar da bu yeni Enternasyonel'in kurulmasına önayak olmaya zorlandılar. Pravda'nın görüş açısı, proleterci ve devrimci değil, kendine özgü defansizmi içinde bocalamakla birlikte, demokratik defansistti. Çarlığı devirmiştik, şimdi bizzat kendi demokratik hükûmetimiz üzerinde baskı kullanmalıydık. Demokratik hükûmetimiz dünya halklarına barış teklif etmeliydi. Eğer Alman demokrasisi kendi hükûmeti üzerinde gerekli baskıyı uygulamakta yetersiz kalırsa vatanımızı son damlasına kadar savunacaktık. Bu görüş içinde barış ihtimali işçilerin geçici hükûmeti aşarak başarmaları istenen, işçi sınıfının bağımsız ödevi olarak konulmamıştır, çünkü iktidarın proletarya tarafından zaptedilmesi pratik bir devrimci ödev olarak ileri sürülmemiştir. Ne var ki bu iki ödev birbiri ile sımsıkı bağlıdır.

NİSAN KONFERANSI

Lenin'in Finlandiya istasyonunda, Rus devriminin sosyalist karakteri üzerine verdiği söylev, partinin bir çok liderleri üzerinde bomba etkisi yaptı. Lenin ile «Demokratik devrim» partizanları arasındaki polemik ilk günden başladı.

20 Nisan'da, «Kahrolsun geçici hükûmet» sloganı ile ortaya çıkan silâhlı gösteri (19) üzerine sert bir ihtilâf çıktı. Bu olay sağ kanadın bazı temsilcilerine Lenin'i Blankizm (20) ile suçlamak için bir bahane sağladı.

O sıralar Sovyet çoğunluğuna dayanan geçici hükûmetin desteklenmesi ancak, dikkat buyurun, işlerin çoğunluğu gözönüne alınmadan başarılabilecekmiş. Formel bir açıdan böyle bir suçlama akla uygun görülebilir, fakat gerçekte Lenin'in Nisan programında Blankizmin en ufak izi bile yoktu. Lenin'e göre bütün sorun, Sovyetlerin, kitlelerin gerçek havasını yansıtmaya devam etme derecelerine ve partinin kendisini Sovyet çoğunluğuna göre yürütmekte yanılıp yanılmadığına bağlıydı. İzin verildiğinden daha «Sola» kayan Nisan Gösterisi, kitlelerin tabiatı ve bunlar ile Sovyet ço-

ğunluğu arasındaki ters ilişkiyi sınamak için bir çeşit keşif çıkışıydı. Bu keşif çıkışı, uzun bir hazırlık devresinin gerekli olduğu sonucuna götürdü. Mayıs başlarında Lenin'in, iktidar için mücadeleye muhalefet edenler arasında bambaşka bir görüş açıları olan ve çok aşırı giderek Geçici Hükûmetin tanınmasına karşı olduklarını ilân eden Kronsteadt'lı adamları sertçe gemlediğini gördük. Nisandaki Parti Konferansında Yoldaş Kamenef aşağıdaki şikâyeti yaptı:

«Pravda'nın 19. sayısında, yoldaşlar (21) ilk defa olarak Geçici Hükûmeti devirmemiz gerektiği şeklindeki bir kararı teklif etmişlerdi. Bu karar son krizden önce yayınlanmış ve bu slogan örgütü bozmaya yönelediği gerekçesi ile daha sonra reddedilmiş ve maceracı olarak tanımlanmıştı. Bu olay yoldaşlarımızın kriz esnasında bir şeyler öğrendiğine işarettir. Şimdi teklif edilen karar ise o hatayı tekrarlıyor...»

Sorunun bu biçimde formüle edilmesi çok anlamlıdır. Keşif tecrübesinden sonra Lenin Geçici Hükûmetin derhal devrilmesi sloganını geri aldı, ama şu kadar hafta ya da şu kadar ay diye önceden belirlenmiş bir zaman süresi için değil, uzlaşmacılara karşı kitlelerin isyanının büyüme çabukluğuna sıkı sıkıya bağlı olarak geri aldı. Muhalefet ise aksine, sloganın bizzat kendisini bir hata olarak mütalâa etmiştir. Lenin'in geçici çekilişinde, politik çizgide bir değişiklik olduğuna dair en ufak bir iz dahi yoktu. Lenin demokratik devrimin halâ tamamlanmamış olduğu olgusundan hareket etmedi. Tamamiyle kitlelerin o anda Geçici Hükûmeti devirmeye yetenekli olmadıkları ve buradan giderek işçi sınıfını en yakın bir gelecekte Geçici Hükûmeti devirmeye yetenekli kılabilmek için mümkün olan her şeyin yapılması gerektiği düşüncesini kendine esas olarak aldı.

Nisan Parti Konferansının bütünü şu temel soruna ayrılmıştı: Sosyalist devrim adına iktidarı ele geçirmeye mi yöneldik yoksa demokratik devrimin tamamlanmasına mı yardım ediyoruz? Partimiz tarihinde devrimin kaderi ile bu kadar doğrudan doğruya ilgili başka bir kongre olmamakla birlikte, ne yazık ki Nisan Konferanslarının raporu bugüne kadar yayınlanmamış bulunmaktadır.

Lenin'in tutumu şöyleydi: Defansizm ve destekcilerine karşı uzlaşma kabul etmeyen bir mücadele, Sovyet çoğunluğunun ele geçirilmesi, Geçici Hükûmetin devrilmesi, iktidarın Sovyetler yolu ile ele geçirilmesi, devrimci bir barış politikası ve içte sosyalist devrim, dışta milletlerarası devrim programı. Buna karşı muhalefet, bildiğimiz gibi, Geçici Hükûmet üzerinde baskı yaparak demokratik devrimi tamamlamak gerektiği ve bu süreç içinde Sovyetlerin burjuva iktidarı üzerinde «denetleme» organları olarak kalmaları görüşünü savunuyordu. Ki buradan da defansizme karşı bambaşka ve çok daha uzlaşmacı bir tutum çıkıyor.

Lenin'in tutumuna muhalif olanlardan Kamenef, Nisan Konferasında şöyle konuşmuştu: «İşçi ve Asker delege Sovyetlerinden, sanki bunlar kendi kuvvetlerimizin ve devlet gücünün örgütleme merkezleriymiş gibi söz ediyoruz... Bir kere isimlerinden belli oluyor ki bunlar halâ tamamlanmamış olan demokratik burjuva görevleri ile karşı karşıya bulunan bir küçük burjuva ve proleter blokunu meydana getiriyorlar. Burjuva demokratik devrimi tamamlanmış olsaydı, bu blok artık var olmaz ve proletarya ona karşı devrimci bir mücadele içinde olurdu... Buna rağmen Sovyetleri kuvvetleri örgütlemek için merkezler olarak görüyoruz... Burjuva devrimi henüz tamamlanmamış, henüz hayatını dol-

durmamıştır. Ancak bu devrimin tamamiyle başarılması ile iktidarın gerçekten proletaryanın eline geçeceğini hepimizin kabul etmesi gerektiğine inanıyorum.»

Bu mantığın boş şemacılığı yeteri kadar açıktır. Sorunun en önemli noktası şu olguda yatmaktadır: «Bu devrimin tamamiyle başarılması» iktidarı elinde tutanlar değişmeden mümkün olamaz. Kamenef konuşmasında devrimin bir sınıf ekseni üzerine oturduğunu görmezlikten geliyor. Partinin görevini, sınıf güçlerinin gerçek gruplaşmasından değil, devrimin burjuva ya da burjuva demokratik şeklinde formel bir tanımından çıkarsıyor. Kamenef'e göre küçük burjuvazi ile aynı bloka katılıp, burjuva devrimi bütünü ile başarılıncaya kadar burjuva iktidarın denetim altında bulunduracağız. Bu açıkça Menşevik bir modeldir. Devrim görevlerini isimlendirilmelerine («Burjuva» devrimi) göre doktriner bir biçimle sınıflandırdıktan sonra Geçici Hükûmet'i denetim altında bulundurmak ve Geçici Hükûmetin toprak ilhaklarını hariç tutan bir barış politikası getirmesini istemek gibi bir politikaya varmamak imkânsızdır. Demokratik devrimin tamamlanması da Kurucu Meclis yoluyla uygulanacak bir reformlar serisi! Üstüne üstlük, Bolşevik Partisine de kurucu mecliste Sol Kanat rolünü oynama görevi verilmiştir. Böyle bir görüş «Bütün iktidar Sovyetlere!» sloganını gerçek bir anlamdan yoksun bırakmaktadır. Bunu Nisan Konferansında, en tutarlı ve en geniş şekilde — kendisi de muhalefet saflarında — merhum Viktor Nogin ifade etmişti: (22) «Gelişim süreci içinde Sovyetlerin en önemli işlevleri kopup gidecek ve bir çok idarî işlevler, belediye vb. gibi kurumlara geçecektir. Eğer devlet yapısının gelecekteki yapısını inceleyecek olursak önce Kurucu Meclisin, ondan sonra da Parlâmentonun toplanacağını inkâr edemeyiz... Bunun sonucu da Sovyetle-

rin en önemli işlevlerinin yavaş yavaş yok olmasıdır. Fakat bu da Sovyetlerin sonu bir rezalet olacak demek değildir. Yalnızca işlevlerini devredecekler. Ama bu duruma gelmiş bulunan Sovyetlerin yönetimi altında da ülkemizde bir komün cumhuriyeti kurmayı başaramayız.»

Son olarak üçüncü bir muhalif, sorunu, Rusya'nın daha sosyalizm için hazır olmadığı açısından aldı. «Proletarya devrimi sloganı ile çıkarsak kitlelerin desteğine güvenebilir miyiz? Avrupa'da Rusyadan daha küçük-burjuva ülke yoktur. Sosyalist bir devrim için kitlelerin sempatisine güvenmek imkânsızdır, dolayısı ile parti sosyalist devrim görüşünü savunduğu oranda bir propaganda çevresi rolüne indirgenecektir. Sosyalist devrimin itici gücünün batıdan gelmesi gerekir.» Ve daha sonra şöyle devam ediyor: «Sosyalist devrim güneşi nerede doğacak? Bütün şartları ve genel kültür düzeyimizi gözönüne alarak, inanıyorum ki, sosyalist devrimi başlatmak bize düşmez. Gerekli güçlerden yoksunuz. Ülkemizde devrim için nesnel şartlar yok. Fakat batıda bu sorun, ülkemizde Çarlığı devirme sorununun ortaya konduğu biçimde konmuştur».

Nisan Konferansında Lenin'in görüşünün bütün muhalifleri Nogin'in vardığı sonuçlara varmadılar ama hepsi bu sonuçları, bir kaç ay sonra, Ekim arefesinde mantıken kabul etmek zorunda kaldılar. Ya proleter devriminin önderliğini üzerimize almalı ya da burjuva parlâmentosunda muhalefet rolünü kabul etmeliyiz. Parti içinde sorun bu biçimde ortaya konmuştu. İkinci şıkkın esas olarak Menşevik bir durum olduğu, daha doğrusu Menşeviklerin Şubat Devriminden sonra almak zorunda kaldıkları durum olduğu apaçıktır. Gerçekten de Menşevikler yaklaşmakta olan devrimin burjuva

devrimi olacağı, bu devrim hükûmetinin yalnız burjuva görevlerini yapabileceği, sosyal demokrasinin burjuva demokrasisi görevlerini üzerine alamayacağı ve «burjuvaları sola iterken» muhalefette kalması gerektiği gibi fikirleri, yıllar boyu ağaç kakanlar gibi gagalayıp durmuşlardır. 1917'de, burjuva devriminin başlaması ile Menşevikler birden kendilerini hükûmet kadrosunda buluverdiler. Bu kadroya girdikten sonra «prensiplerle» belirlenmiş bütün tutumlarından geriye ancak tek bir politik sonuç kaldı, proletarya iktidarı ele geçirmeye teşebbüs etmesin. Şimdi, devrimden önce Menşevik bakancılığını suçlayan ve aynı zamanda proletaryanın iktidarı ele geçirmesine karşı olan Bolşevikler, Menşeviklerin devrim öncesi durumlarını alıyorlardı.

Devrim iki yönde politik değişmelere sebep oldu, Reaksiyonerler arzuların dışında Kadet, (23) Kadetler de Halkçı oldular -sola tamamiyle formel bir dönüş?- Sosyal devrimciler ve Menşevikler de yönetici burjuva partisi oldular — Sağa dönüş—. İşte bunlar burjuva toplumunun devlet gücü, düzen ve denge için kendisine yeni bir dayanak noktası aradığı yollardır. Fakat aynı zamanda, Menşevikler formel sosyalist durumdan kaba demokratik duruma geçerlerken, Bolşeviklerin sağ kanadı da Menşeviklerin dünkü durumuna, yani formel sosyalist durumuna dönüyorlardı.

Savaş sorunu üzerinde de kuvvetlerin, aynı şekilde yeniden guruplaşmaları meydana geldi. Birkaç doktrinerin dışında burjuvazi hep aynı havayı çalıyordu, toprak ilhakı yok, tazminat yok — ki toprak ilhakı umutları zayıf olduğundan böyle konuşuyorlardı —. Burjuva cumhuriyetçi vatanlarını savundukları için Fransız Sosyalistlerini eleştirmiş olan Zimmervalt-cı Menşevik-

lerle Sosyal Devrimcilerin bizzat kendileri burjuva cumhuriyetinin parçaları olduklarını hissettikleri anda derhal defansist oldular. Pasif bir enternasyonalist durumundan aktif bir yurtsever durumuna geçtiler. Aynı anda Bolşeviklerin sağ kanadı da Geçici Hükûmet üzerinde «Toprak ilhakları ve tazminatları hariç tutan» demokratik bir barış için — Baskı yapmak — çizgisinde olan pasif enternasyonalist durumuna geçti. Böylelikle Nisan Konferansında proletarya ile köylünün demokratik diktatoryası politik ve teorik bakımlardan paramparça olmuş ve bundan da iki karşıt görüş açısı ortaya çıkmıştı: Biri bazı formel sosyalist kayıtlarla gizlenmiş demokratik görüş açısı, diğeri de tamamiyle Bolşevik ve Leninist devrimci sosyalist görüş açısı.

TEMMUZ GÜNLERİ KORNİLOF DEVRESİ DEMOKRATIK KONFERANS VE PARLAMENTO ÖNCESİ

Nisan Konferansında alınan kararlar Partiye doğru ilkelere dayanan bir yön vermekle birlikte parti yöneticileri arasındaki anlaşmazlığı ortadan kaldıramadı. Aksine olayların gelişimi ile bu anlaşmazlıklar daha somut olarak biçimlendi ve devrimin en kesin anında, Ekim günlerinde, en şiddetli noktasına vardı.

Haziranın 10 unda Lenin'in insiyatifi ile bir gösteri örgütleme çabası, Nisan gösterisinden memnun kalmayan yoldaşlar tarafından macera olur gerekçesi ile reddedilmişti. Sovyet Kongresi tarafından yasaklandığı için 10 Haziran gösterisi yapılamadı ama parti, Haziranın 18 inde intikamını aldı. Uzlaşmacıların biraz tedbirsiz davranarak başlattıkları Petrograt Gösterisinde hemen hemen bütünü ile bolşevik sloganları altında yer aldı. Bununla birlikte hükûmet kendi kararlarını yürütme çabasına girişerek düşüncesiz bir şekilde cephedeki askere o aptalca hücum emrini verdi. Bu kesin bir an oldu. Lenin tedbirsiz hareketlere karşı partiyi devamlı bir şekilde uyarıyordu. 11 Haziranda Pravda'da (24) şöyle yazdı: «Yoldaşlar, hareketin bu dö-

nüm noktasında bir gösteri eylemi uygunsuz düşer. Şimdi devrimimizde yeni bir aşamayı yaşamak zorundayız.» Fakat Temmuz günleri — hem devrim yolunda hem de parti içi anlaşmazlıklar yolunda önemli bir işaret olarak — yaklaşıyordu. Temmuz hareketinde kesin an Petrograt kitlelerinin kendiliğinden saldırısı ile geldi. Hiç şüphesiz Temmuz ayında Lenin kafasında şu soruları tartmaktaydı: «Zaman gelmiş midir? Kitlelerin ruh haleti Sovyet üst yapısını aşmış mıdır? Sovyetin meşruluğu ile gözlerimiz bağlanarak kitlelerin havasının gerisinde kalmak ve onlardan kopmak tehlikesi ile karşı karşıya mıyız?» Temmuz günlerindeki bütünüyle askerî ve tek başına harekâtın, Lenin'in tahmininden sapmadıklarına yürekten inanan yoldaşlar tarafından başlatılmış olması pek muhtemeldir. Lenin daha sonra şöyle söylemişti: «Temmuzda bir çok büyük aptallıklar yaptık.» Fakat aslında Temmuz günlerinde hareketin yeni ve daha yüksek bir aşamasında devrimin daha yeni ve çok yoğun bir keşfini yapmıştık. Çok ağır şartlar altında geri çekilmemiz gerekmişti. Parti, ayaklanma ve iktidarın ele geçirilmesi için hazırlanmakta olduğu çapta, Temmuz Gösterisini sadece kendi gücümüzü ve düşmanın gücünü keşif için, çok büyük bir bedel ödememizi gerektiren fakat faaliyetimizin ana çizgisini değiştiremeyecek olan, bir olay olarak mütalâa etti. (Lenin de aynı şekilde düşünüyordu). Öbür yandan iktidarın ele geçirilmesini amaç tutan politikaya muhalif olan yoldaşlar Temmuz olayını zararlı bir macera olarak görmek zorunluğundaydılar. Partinin içindeki sağ kanat elemanlarının seferberliği gittikçe artarak yaygınlaştı, eleştirileri daha açık olmaya başladı ve itirazlarının tonunda da buna paralel bir değişiklik oldu. Bunlara karşılık Lenin şöyle yazmıştı: (25) «Kitlelerin meşru sayılan aşağılanmalarına ve mutsuzluk-

larına 'barışçı ve örgütsel' bir anlam verebilmek için gösterilen çabalara katılmanın 'gerekli olmadığı' yolundaki akıl yürütmeler, ve bütün bu sızlanmalar Bolşeviklerden çıkıyorsa bunun din değiştirmekten farkı yoktur. Yok eğer Bolşeviklerden çıkmıyorsa o zaman da küçük burjuvalarda pek kökleşmiş olan alçaklık ve bulanık kafalılığın sebep olduğu alışılmış çıkışlardır.» Böyle bir zamanda «Din değiştirme» deyiminin kullanılmış olması, anlaşmazlıklar üzerine önemli bir ışık tutuyor. Olaylar geliştikçe bu meş'um deyim çok daha sık kullanılmaya başlandı.

İktidar ve savaş sorunları üzerinde oportünist tutum, tabiatıyla, Enternasyonal üzerinde de kendisine paralel bir tutumu tayin etti. Sağcılar, Partiyi Sosyal Yurtseverlerin Stockholm Konferansına çekmeye çalıştılar. Lenin 16 Ağustosta şöyle yazıyordu: «Yoldaş Kamenef'in 6 Ağustosta, Sovyet Merkez Yürütme Komitesinde, Stockholm Konferansı üzerine verdiği söylevin, Bolşevik prensiplerine ve partiye bağlı olan Bolşevikler tarafından muhalefet görmemesi imkânsızdır.» Daha sonra, Stockholm'de büyük bir devrim bayrağının açılmakta olduğunu ileri sürenlere karşı Lenin şöyle söyledi: «Bu, Çernof ve Çerelli ruhuna uygun bir kuru palavradır. Müthiş bir yalandır. Stockholm üzerinde yükselen bayrak devrim bayrağı değil, üç kâğıtçılığın, uzlaşmaların, karşılıklı tavizlerin, sosyal emperyalistlerin ve toprak ilhaklarının paylaşılması için bankerlerin yaptığı anlaşmaların bayrağıdır.»

Ön Parlâmentoya katılmak nasıl burjuva cumhuriyetinin yolu ise Stockholm yolu da gerçekte ikinci Enternasyonale giden yoldu. Lenin daha sonra Ön Parlâmentonun boykot edilmesinden yana olduğu gibi Stockholm Konferansının da boykot edilmesinden yanaydı.

Mücadenin en ateşli zamanlarında bile, yeni bir Komünist Enternasyonali kurma gereğini unutmuyordu.

10 Nisan gibi erken bir zamanda, Lenin partinin adının değiştirilmesi için bir teklifle ortaya çıktı. Yeni ada karşı bütün itirazları da şöyle nitelendirdi: «Bunlar sıradan, uyuşuk, battal akıl yürütmelerdir.» «Kirli gömleği çıkarıp temizini giymenin zamanı gelmiştir», diye ısrar ediyordu. Bununla birlikte, parti liderleri o kadar şiddetle muhalefet ettiler ki, parti Marks ve Engels geleneğinde yeni bir ad almaya karar verinceye kadar tam bir yıl geçti, ki o süre boyunca Rusya'nın tümü burjuva egemenliğinin pis elbiselerini çıkarıp atmıştı. Partinin yeniden adlandırılması olayı, tarihin en keskin dönüm noktası olan 1917 yılı boyunca gelecek günler adına geçmiş günlere karşı yoğun bir mücadele veren Lenin'in, bu zaman içinde oynadığı rolün sembolik bir ifadesi oluyor. Bu olay, muhalefetin ve «Gelenek» bayrağı altında hüküm süren adamların zaman zaman sabırlarını taşırmıştı.

Durumda bizim lehimize ani bir dönüş yaratan Kornilof olayları (26), ayrılıkları geçici olarak yumuşattı ama yok edemedi. O günlerde sağ kanatta devrimi ve kısmen de vatanı savunma gerekçesi ile Sovyet çoğunluğuna doğru yakınlaşmak yönelimi kendini gösterdi. Lenin buna karşı tepkisini Eylül başlarında Merkez Komitesine yazdığı mektupta ifade etti. «Şuna inanıyorum ki, defansizme (27) ya da — Öbür bolşevikler gibi — Sosyal Devrimciler ile bir bloka ve Geçici Hükûmetin desteklenmesi tarafına kayan adamlar prensip fukarasıdırlar. Bu büyük bir yanlıştır, prensipsizliktir. Ancak iktidar proletaryaya geçtikten sonra defansist olacağız...» Ve daha ilerde: «Kerenski Hükümetini desteklememiz **şimdi bile** gerekmez. Bu prensip dışıdır. Sorabilirsiniz: Kornilof'a karşı savaşmamız gerekmiyor

mu? Evet, tabiatıyla. Fakat bu ikisi tamamiyle apayrı şeylerdir. Bunları bir sınır çizgisi ayırıyor ve bir takım Bolşevikler de bu çizgiyi geçerek «Uzlaşmacılığa» düşüyor ve kendilerini olaylar denizinde sürüklenmeye bırakıyorlar» (28)

Aykırı görüşlerin evrimi içinde ikinci aşama 14 Eylülden 22 Eylüle kadar süren Demokratik Konferans ve 7 Ekimde bunu izleyen Parlâmentoydu. Menşeviklerle Sosyal Devrimcilerin görevi, Bolşevikleri Sovyet meşruluğu ile bağlayarak daha sonra bunları güçlük çekmeden burjuva parlâmenter meşruluğuna döndürmekti. Sağ kanat bunu kabule hazırdı. Bunların, devrimin gelecekteki gelişimini çizme biçimlerini zaten biliyoruz : Sovyetler işlevlerini yavaş yavaş kendilerine paralel kurumlara — Dumalara (29), Zemstvo'lara (30), sendikalara ve en sonunda Kurucu Meclise — teslim ederek otomatik olarak sahneden kaybolacaklar, kitlelerin politik uyanıklıkları Sovyetlerden —«Geçici» ve ölmekte olan kurumlar oldukları gerekçesi ile — çekilerek Ön Parlâmento kanalıyla demokratik devrimin baş eseri olan Kurucu Meclise yöneltilecekti.

Bu arada Bolşevikler, Petrograt ve Moskova Sovyetlerinde çoğunluğu çoktan sağlamışlardı ve ordudaki etkileri de günden güne değil, saatten saate artıyordu. Artık sorun bir teşhis ya da görüş sorunu değil, sözün tam anlamı ile, ertesi gün nasıl hareket edilmesi gerektiği sorunuydu.

Tamamiyle içi geçmiş olan uzlaşmacı partilerin Demokratik Konferansdaki davranışları küçük burjuva iğrençliğinin hortlaması oldu. Demokratik Konferansı kaderine bırakarak terk etme teklifimiz, Sağcı unsurların üst kademelerde halâ nüfuzlu olan bir azınlığı tarafından kesin bir muhalefetle karşılandı ve bu sorun üzerindeki çatışma, Ön Parlâmentonun boykot

edilmesi sorunu konusundaki mücadeleye bir başlangıç oldu. 24 Eylülde, yani Demokratik Konferansdan sonra Lenin şöyle yazıyordu: (31) «Bolşevikler, hem bir protesto olarak hem de halkın dikkatini bütün ciddi sorunlardan uzaklaştırmak amacıyla Konferans tarafından hazırlanan tuzağa düşmemek için Konferansı terketmeliydiler.»

Demokratik Konferansın Bolşevik kesiminde Ön Parlâmentonun boykot edilmesi sorununun tartışılması, sorunun bizzat kendisi oldukça dar bir alanı kapsadığı halde, olağan üstü bir önem taşıyordu. Gerçekten de bu sorun Sağcıların partiyi «Demokratik devrimi tamamlama» çizgisine döndürmek için yüzeyde oldukça başarı sağlayan çok yaygın bir çaba ile kullandıkları bir konuydu.

Görünüşe bakılırsa, Konferansdaki bu tartışmalar zapta geçirilmemiş, her halde zabıtların hiçbiri bugüne kadar kalmamış ve benim bildiğime göre sekreterlerin notlarının yeri bile halâ tespit edilememiştir. Yalnız, elinizdeki kitabın editörleri, benim kendi evraklarım arasında birkaç yetersiz döküman bulmuşlardı.

Yoldaş Kamenef, tartışmanın bir noktası üzerinde bir takım tefsirler yapmıştı ki bunlar da sonradan daha kesin ve belirli bir biçimde geliştirilerek Kamenef ile Zinofyef'in parti örgütüne yazdıkları 11 Ekim tarihli ünlü mektuba dahil edildi.

Tartışma konusu olan prensibi (Ön Parlâmentonun boykot edilmesi) en iyi formüle eden Nogin olmuştu: Ön Parlâmentonun boykot edilmesi bir ayaklanmaya, yani Temmuz günlerinin tekrarına, çağrıdır. Öbür yoldaşlar ise Sosyal Demokratik parlâmento taktiklerinin genel mütelâaları üzerinde durdular. Öz olarak söyledikleri şuydu: «Hiç kimse parlâmentoyu boykot etmemizi teklife cesaret edemez. Ne var ki sadece adına Ön

Parlâmento denildiği için özdeş bir kurumu boykot etmemiz öneriliyor.»

Sağ kanadın görüşü şöyleydi: Devrimin, kaçınılmaz olarak, Sovyetlerden burjuva parlâmentarizmine giden yolu açması gerekir. Ön Parlâmento bu süreç içinde doğal bir bağdır. Dolayısıyla parlâmentonun Sol kanat sıralarını doldurmaya hazırken, Ön Parlâmentoda yer almayı reddetmek hatadır. Demokratik devrimi tamamlamak ve sosyalist devrim için «Hazırlanmak» gereklidir. Nasıl hazırlanacağız? Burjuva parlâmentarizmi okulunda okuyarak. Çünkü, anlıyorsunuz ya, ileri bir ülke, geri kalmış ülkeye gelecekteki hayalini gösterir. Çarlık monarşisinin yıkılması devrimci olarak — ki öyleydi — görülürken, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin, tamamiyle başarılmış bir demokrasiye dayanan parlâmenter bir yolla mümkün olacağı düşünülmektedir. Burjuva devrimi ile proletarya devrimi arasında uzun bir demokratik rejim devresi geçmelidir. Ön Parlâmentoya katılmamız için yapılan mücadele «işçi sınıfı hareketinin Avrupalılaştırılması» ve onu bir an önce iktidar için demokratik mücadele kanalına, yani sosyal demokrasi kanalına yöneltme mücadelesiydi. Demokratik konferansda sayısı yüzden fazla olan bizim kesim, özellikle o günler boyunca bir parti kongresindekinden fazla farklı olmadı. Kesimin çoğunluğu Ön Parlâmentoya katılma lehindeydi. Yalnız bu olgu, alarm verilmesi için yeterli nedendi ve zaten o andan itibaren de Lenin hiç durmadan alarm çanlarını çaldı.

Demokratik Konferans devam ederken Lenin şöyle yazmıştı (32) «Demokratik Konferans bir parlâmentoymuş gibi davransaydık bu bizim hesabımıza büyük bir pot ve parlâmenter eblekliğin dikalâsı olurdu. Konferans kendini bir parlâmento olarak ilân etseydi bile hiç

bir şeye **karar veremezdi.** Çünkü, kesin karar onun **dışında,** Petrograt ve Moskova'nın işçi sınıfı mahallerinde yaşayanlara aittir.» Lenin'in Ön Parlâmentoya katılıp katılmamanın önemi üzerindeki değerlendirmeleri, bir çok bildirilerinden ve özellikle 29 Eylülde Merkez Komitesine yazdığı, «Bolşeviklerin Ön Parlâmentoya katılmak gibi yüz kızartıcı, insanı çileden çıkartan» hatalarından söz ettiği mektuptan anlaşılabilir. Lenin'e göre, Ön Parlâmentoya katılma kararı karşısında savaştığı — ki bu savaş süresi içinde proletarya devrimi kavramını geliştirip olgunlaştırarak— demokratik gözboyacılıklar ve küçük burjuva bocalamalarının bir ifadesiydi.

Burjuva ve proletarya devrimleri arasında yıllar geçmesi gerektiği doğru değildir. İktidarın ele geçirilmesi için bir tek mecburi eğitim yerinin parlâmento olduğu doğru değildir. İktidara giden yolun, illâ ki burjuva demokrasisinden geçmesi gerektiği doğru değildir. Bütün bunlar çıplak soyutlamalar, doktriner modellerdir. Oynadıkları tek politik rol Proletarya öncülüğünün elini ayağını bağlayarak onu demokratik devlet mekanizması yoluyla, sosyal demokrasi adı altında, burjuvazinin muhalefetçi politik gölgesi haline döndürmektedir. Proletarya politikasına kılavuzluk edecek olan okul çocuğu modelleri değil, sınıf mücadelelerinin gercek dalgalanmalarına uygun modellerdir. Görevimiz Ön Parlâmentoya gitmek değil, ayaklanmayı örgütleyip iktidarı ele geçirmektir; arkası gelir. Lenin, Ön Parlâmentonun boykotu sorununu ileri sürerek olağanüstü bir parti kongresi toplanmasını bile teklif etmişti. İşte Lenin'in bütün mektupları, yazıları, makaleleri şu tek nokta üzerinde toplanıyor: Uzlaştırıcıların devrimci kuyruğu olarak Ön Parlâmentoya katılmamız değil, iktidar mücadelesi için sokaklara dökülmemiz gerekir!

EKİM DEVRİMİ ARİFESİNDE

Olayların gelişimi olağan üstü bir kongreyi gereksiz kıldı. Lenin'in yaptığı baskı hem Ön Parlâmentodaki kesimimizde hem de Merkez Komitede güçlerin gerektiği kadar sola geçmesini sağlamıştı. Bolşevikler 10 Ekimde Ön Parlâmentodan çekildiler. Petrograt Garnizonunun Bolşeviklere sempati besleyen bir bölümünün cepheye gönderilmesi emri üzerine, Petrograt Sovyeti ile Geçici Hükümet arasında çatışma çıktı. 16 Ekimde Sovyetin meşru ayaklanma organı, Askerî Devrimci Komite kuruldu. Partinin sağ kanadı olayların gelişimini engelleme yolları arıyordu. Ülkedeki sınıf mücadelesinde olduğu gibi, parti içi yönelişler de kesin bir evreye girdiler. Prensipler söz konusu olduğu kadarıyla, sağ kanadın durumunu en iyi ve bütün olarak aydınlatan Zinofyef ve Kamenef imzalı, «Şimdiki Durum Üzerine» başlıklı mektup oldu. Mektup, 11 Ekimde, yani ayaklanmadan iki hafta önce, yazılarak başta gelen parti örgütlerine gönderilmişti. Merkez Komitesinin benimsediği silâhlı ayaklanma kararına kesinlikle karşı çıkıyordu. Düşmanın küçümsenmemesi için uyarıda bulunurken, aslında devrim güçlerini korkunç bir şekilde

küçümseyen ve hattâ — 25 Ekimden iki hafta önce — kitlelerin savaş havası içinde olduklarını bile inkâr eden mektupta şöyle deniyordu: «Ani bir silâhlı ayaklanma ilanının yalnız partimizin değil aynı zamanda Rusyanın ve Enternasyonal devrimin kaderini de bir tek zar atışına bağlamak olduğuna eminiz.» Fakat, ayaklanma ve iktidarın ele geçirilmesi söz konusu değilse o zaman ne olacak? Mektuptaki karşılık oldukça açık ve kesin: «Ordu ve işçiler, bizim elimizde, burjuvazinin şakağına dayanmış bir silâh gibidir.» Ve bu silâh sayesinde de burjuvazi Kurucu Meclisi iptal etme yeteneğini bulamayacaktır. «Partimizin Kurucu Meclis seçimlerinde şansı fevkalâdedir... Bolşevizmin etkisi artmaktadır... Doğru taktikler yoluyla Kurucu Meclisteki koltukların üçte birini ve daha da fazlasını kazanabiliriz.» Mektup bu minval üzere, Kurucu Meclisteburjuvaziye karşı «etkili» bir muhalefet rolünü oynamamız çizgisini izleyerek devam edip gidiyor, Aslında tamamiyle sosyal demokratik olan bu çizgi, şu mütalâa ile yüzeysel olarak gizlenmektedir: «Toplumsal varlığımızın derinliklerine kök salmış olan Sovyetlerin yıkılması mümkün değildir... Kurucu Meclisin bizzat kendisi devrimci çalışmalarını yalnızca Sovyetlere dayandıracaktır. Sovyetlerle birlikte Kurucu Meclis, iste amacımız olan devlet kurumu bu biçimde birleşik bir kurumdur.» «Birleşik» devlet biçimleri, (Kurucu Meclis ile Sovyetler arasındaki karşılıklı ilişki) teorisinin bir buçuk iki yıl sonra, kendisi de proletaryanın iktidarı ele geçirmesine karşı olan Rudolf Hilferding (33) tarafından tekrarlanması, sağ kanadın tüm hareket çizgisini karakterize etmesi bakımından çok ilginçtir. Alman oportünisti patenti bizim sağ kanada ait olan bu teoriyi izinsiz kullandığının farkında değildi.

«Şimdiki Durum Üzerine» başlıklı mektup, Rus

halkının çoğunluğunun bizi desteklediği iddiamızı, tamamiyle parlâmenter açıdan bir değerlendirmeye dayanarak reddediyor. «Rusya'da işçilerin çoğunluğu ile askerlerin önemli bir bölümü bizimle birliktir,» deniliyor mektupta. «Bunun dışında kalan her iddia şüphe götürür. Örneğin biz inanıyoruz ki, Kurucu Meclis için seçim yapıldığı takdirde köylülerin çoğunluğu Sosyal Devrimcilere oy verecektir. Bu da mı rastlantı?»

Sorunun formüle biçimi, köylülerin güçlü devrimci eğilimleri ve bunları gerçekleştirmek için yoğun itilimleri olabileceğini, fakat bağımsız bir politik duruma sahip olamayacaklarını anlamamaktan doğan, prensipteki temel hatayı ortaya çıkartıyor. Köylüler, burjuvazinin Sosyal Devrimciler şubesi yoluyla burjuvaziye oy verebilecekleri gibi, proletarya ile birlikte eyleme de katılabilirler. Bu ihtimallerden hangisinin gerçekleşeceği, tamamiyle izleyeceğimiz politikaya bağlıydı. Kurucu Mecliste etkili bir muhalefet («koltukların üçte biri ve daha da fazlası») sağlamak için Ön Parlâmentoya girmiş olsaydık, köylüleri, yararlarını Kurucu Meclis yoluyla aramaları için zorlamış olurduk ki, bunun için de köylüler muhalefete değil iktidara dönerlerdi. Öbür yandan, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi, akabinde köylülerin ağa ve bürokratlara karşı mücadeleye girişmeleri için devrimci bir ortam yaratıyordu. Burada, köylüye hem olduğundan fazla değer verildiğini ve hem de köylünün gerçek değerinin küçümsendiğini söyleyebiliriz. Şöyle ki, köylünün proletarya önderliği altında devrimci potansiyeli küçümseniyor politik bağımsızlıklarına da olduğundan fazla değer veriliyor. Köylünün aynı anda küçümsenmesi ve büyütülmesi şeklindeki bu iki yanlı hata, aslında bizzat kendi sınıfımızın ve onun partisinin küçümsenmesinden, yani proletaryaya sosyal demokratik bir gözle bakmaktan

ileri geliyor. Bu hiç şaşırtıcı bir şey değil. Oportünizmin çeşitli biçimleri, son tahlilde, devrimci güçlerin ve proletaryanın potansiyelinin yanlış değerlendirilmesi özüne indirgenebilir.

Mektup, iktidarın zorla elde edilmesine karşı çıkarak, devrimci bir savaş ihtimali ile partiyi korkutmaya çalışıyor. «Asker kitleleri bizi destekliyor; çünkü biz savaş sloganı değil barış sürüyoruz. Şu anda tek başımıza iktidarı ele geçirir ve milletlerarası durumun zorlaması ile devrimci bir savaşa girme durumunda kalırsak, genç askerlerin en iyi bölümü bizimle kalacak, ama asker kitlelerinin büyük kısmı çözülerek bizi terk edecektir.» Bu mantık silsilesi, maaşallah, pek öğretici. Bu mektupta ifade edilen tutumun, daha sonra bu görüşleri destekleyenler tarafından imzalanan Brest - Litovsk barışının kabul edilmesi için en büyük imkânları sağladığı apaçık ortadadır. Bu konuda bize yalnız daha önce söylediğimiz bir şeyi tekrarlamak kalıyor: Brest-Litovsk daki geçici teslimi tek başına olarak değil, Ekimle birlikte mütalâa etmesi Lenin'in siyasi dehasını karakterize eder. Bu daima akılda tutulmalıdır.

İşçi sınıfı, kuvvet üstünlüğünün düşmanda olduğu gerçeğinin bilinci ile mücadele eder ve olgunlaşır. Bu üstünlük, günlük yaşayışta her adımda kendini gösterir. Düşman servete, devlet gücüne, ideolojik ve her türlü baskı için araclara sahiptir. Kuvvet üstünlüğünün düşmanda olduğu fikrine alışırız ve bu alısılmış düşünce hazırlık devresinde devrimci partinin bütün yaşayısına ve faaliyetine bölünmez bir parça olarak girer. Dikkatsiz ya da ham hareketleri izleyen sonuclar, her zaman düsman kuvvetinin en gaddar hatırlatıcıları olarak kalır, ama bir an gelir ki düsmanı daha üstün görme alıskanlığı zafere giden yolda ana engel olur. Burjuvazinin günümüzdeki zayıflığı geçmişteki kuvve-

tinin gölgesiyle örtülmüş görünüyor. «Düşmanın gücünü küçümsüyorsunuz!» Bu haykırış silâhlı ayaklanmaya karşı olan bütün unsurların toplanması için bir eksen vazifesi görüyor. Ayaklanmanın ülkemizdeki muhalifleri, zaferimizden iki hafta önce şöyle yazmışlardı. «Ayaklanma konusunda, yalnızca laf etmekten ötede birşeyler yapmaya niyetlenen kimseler başarı şanslarını salim kafayla tartmakla görevlidir. Dolayısıyla biz şu anda kendi gücümüzü abartmanın ve düşman güçlerini küçümsemenin çok büyük zararlar doğuracağını söylemeyi görev sayıyoruz. Düşman kuvvetleri göründüğünden daha fazladır. Kesin kararı Petrograt verecek deniyor. Fakat proletarya partisinin düşmanları, burada önemli miktarda kuvvet yığmış bulunuyorlar. Gayet iyi silâhlandırılmış, örgütlenmiş ve sınıfsal durumları itibarıyla savaşmaya istekli ve yetenekli beş bin Yunker (34), ordu karargâhı, baskın birlikleri, Kazaklar, kışlanın bir bölümü ve şehir çevresinde yelpaze biçiminde dağıtılmış topçu birlikleri Peterograt'ta toplanmıştır. Bundan başka düşmanlarımız Sovyet Merkez Yürütme Komitesi'nin desteği ile cepheden birlikler getirtmeye de çalışacaklardır.»

İç savaşta sorun sadece önceden taburları saymak değil de, onların bilinç durumunun kaba bir bilânçosunu çıkarmak olduğu sürece, yukarıda yürütülen tahmin asla bütünü ile yeterli ya da tatminkâr olamaz. Aslında Lenin dahi, düşmanın Petrograt'ta kuvvetli birlikleri olduğunu sanmış ve ayaklanmanın, kan akmadan yürütülebileceğini düşündüğü, Moskova'da başlatılmasını teklif etmişti. En uygun şartlar altında bile böyle ufak tahmin yanılmaları kaçınılmaz olduğundan, planları daha az uygun şartlara göre yapmak her zaman daha doğru olur. Fakat, şu yukarda anlattığımız durumda bizi ilgilendiren düşman kuvvetlerinin — düş-

man gerçekte her hangi silâhlı kuvvetten yoksun olduğu bir zamanda — fazlasıyla büyütülmüş ve oranların bütünü ile çarpıtılmış olmasıdır.

Almanya tecrübesinin de ispatladığı gibi, bu sorun çok büyük bir önem taşımaktadır. Alman Komünist Partisi önderleri ayaklanma sloganını, bütünü ile olmasa bile esas olarak ajitasyonel bir görüş açısından aldıkları sürece, düşmanın emrindeki Reichswehr, faşist birlikler, polis vb. gibi silâhlı kuvvetler sorununu hiç gözönüne almadılar. Sürekli olarak yükselen devrim selinin silâhlı kuvvetler sorununu otomatik olarak çözeceğini sanıyorlardı. Ama sorunla yüzyüze geldikleri zaman, daha önce düşman silâhlı kuvvetlerini yok sayan yoldaşlar bir anda öbür uca kayıverdiler. Burjuvazinin silâhlı kuvvetlerine ait bütün istatistiklere büyük bir inançla bağlandılar ve bunlara büyük bir titizlikle Reichswehr ve polis kuvvetlerini ekledikten sonra, topunu birden yuvarlak hesap beşyüzbindir diyerek, kendi çabalarını durdurmaya tamamiyle yeterli, tepeden tırnağa silâhlı, sağlam bir kuvvet yığını elde ettiler. Şüphesiz Alman karşı - devrim kuvvetleri sayı bakımından çok üstün ve her halde bizim Kornilof ve Yarı Kornilofçuların hazırladıklarından çok daha iyi örgütlüydü. Fakat Alman devriminin efektif güçleri de buna eşittiler. Proletarya Almanya'da nüfusun büyük çoğunluğunu meydana getirir. Ülkemizde, en azından başlangıç aşamasında sorunu karara bağlayan Petrograt ve Moskova olmustu. Almanya'da ise ayaklanma çıkar çıkmaz sayısız büyük proleter merkezlerinde hemen alevlendi. Ve iş bu yola dökülünce, düşmanın silâhlı kuvvetleri de istatistik hesaplardaki yuvarlak rakamlarda olduğu kadar korkunç gözükmezlerdi. Her halde, Alman devriminin çöküsünden sonra, yapılmış ve halâ yapılmakta olan tarafgir hesapları reddetmemiz gerekir. Rus örneği

bu konuyla ilgili olarak büyük anlam taşımaktadır. Petrograt'taki kansız zaferimizden iki hafta önce — bu zaferi iki hafta daha bile önce kazanabilirdik — tecrübeli parti politikacıları karşımızda saf saf dizilmiş savaşa hazır Yunkerler, baskın birlikleri, Kazaklar, kışlanın büyük bir bölümü, şehir çevresinde yelpaze biçiminde dağıtılmış topçular ve cepheden gelen birlikler görüyorlardı. Fakat bütün bunlardan hiç bir şey çıkmadı. Yuvarlak hesap söylersek hepsi sıfıra eşit oldu. Şimdi, bir an için, ayaklanmaya muhalif olanların partide ve Merkez Komitede lider olduklarını varsayalım. İç savaşlarda liderlik rolünün ne kadar önemli olduğu bilinir. Dolayısıyla yukarda varsaydığımız durum içinde, devrim işin başında yenilgiye mahkûm edilmiş olurdu. Tabiî ancak, Lenin'in Merkez Komitesine itiraz için partiye başvurmamış olduğunu düşünürsek — ki olaylar varsaydığımız gibi geliştiği takdirde Lenin gerçekten bunu yapmaya hazırlanıyordu ve şüphesiz bu işte başarı sağlardı. Fakat şunu unutmayalım ki, aynı şartlar altında her partinin bir Lenin'i olmayacaktır.

Savaştan sakınma politikası Merkez Komitede izlenmiş olduğu takdirde tarihin nasıl yazılacağını tahmin etmek güç değildir. Hükûmetin tarihçileri, tabiatıyla, 1917 Ekiminde ayaklanma çıkartmanın salt delilik olacağını açıklar ve okuyucuya Yunkerler, Kazaklar, baskın birlikleri, yelpaze biçiminde dağıtılmış topçular ve cepheden gelen ordu birlikleri üzerine dehşet verici istatistikler sağlarlardı. Ayaklanma ateşi içinde asla denenmemiş olan bu güçler böylelikle eylem içinde gerçekten olabileceklerinden çok daha korkunç gözükürlerdi. İşte her devrimcinin bilincine kazılması gereken bir ders!

Lenin'in Eylül ve Ekim boyunca Merkez Komiteye yaptığı ısrarlı baskı, uygun anı kaçırmayalım korku-

sundan doğuyordu. Sağ kanat ise, «Bütün bunlar saçma» diye karşılık veriyordu. «Etkimiz artmaya devam edecektir». Haklı olan kimdi? Uygun anı kaçırmak ne demekti? Bu soru doğrudan doğruya devrim yolları ve araçları üzerine Bolşevik değerlendirmesi ile, sosyal demokratik (Menşevik) değerlendirmenin en keskin ve açık çatışmaya girdiği bir sorunu ihtiva ediyor. Bolşevik değerlendirmesi baştan sona aktif, stratejik ve pratik iken, Menşevik değerlendirmesi tamamiyle kadercilikle yoğrulmuştu.

Tabiatıyla, ayaklanma için en uygun şartlar kuvvet ilişkilerinde bizim lehimize maksimum dönüş olduğu zaman varolur. Burada, pek tabii, bilinç alanına, yani politik üst yapı alanına giren kuvvet ilişkilerinden söz ediyoruz; tüm devrim devresi boyunca, aşağı yukarı değişmeden kalacağını varsayabileceğimiz ekonomik temellerden değil. Tek bir ekonomik temele ve toplum içinde tek bir sınıf ayrımına dayanan kuvvet ilişkileri proleter kitlelerin hayallerinin yıkılarak politik tecrübelerinin artması, ara sınıf ve grupların devlet gücüne itimatlarının yıkılması ve en sonunda, devlet gücünün kendi kendine olan itimadını kaybetmesi oranında değişime uğrarlar. Devrim sırasında bütün bu süreçler yıldırım hızıyla yer alır. Taktik kullanma sanatı, şartlar bir araya toplandığı zaman bizim için en uygun olan anı yakalayabilmek demektir. Kornilof ayaklanması şartlarda böyle bir birleşimi hazırlamıştı. Sovyet çoğunluğu partilerine olan itimatlarını kaybeden kitleler, karşı devrim tehlikesini kendi gözleriyle gördüler ve bu duruma ancak Bolşeviklerin bir çıkış bulacağı sonucuna vardılar. Bu durumda ne temelinden parçalanmakta olan iktidar, ne de kitlelerin Bolşeviklere olan sabırsız ve müşkülpesent itimadının işin sürüncemede kalmasına tahammülü yoktu. Krizin ya şöyle ya da böyle çözül-

mesi gerekiyordu. Lenin devamlı olarak «Ya şimdi, ya hiç bir zaman!» diye tekrarlıyordu. Sağ kanadın itirazı ise şöyleydi: «...iktidarın proletarya partisine intikal sorununu ya şimdi ya hiçbir zaman şeklinde koymak büyük bir hatadır. Proletarya partisi büyüyecek ve programı gittikçe daha geniş kitleler gözünde açıklık kazanacaktır... Şimdiki şartlar altında ayaklanma inisiyatifini ele almak partinin başarısını yıkacak olan tek yoldur. Bu yıkıcı politikaya karşı sizleri uyarıyoruz.»

Bu kaderci iyimserliği dikkatle incelemek gerekiyor Bunun millî bir tarafı olmadığı gibi şahsî bir tarafı da yok. Daha geçen yıl Almanya'da bu yönelişin tıpkısına şahit olurduk. Bu pasif kadercilik, aslında azimsizlik ve hatta eylem için yeteneksizliğin maskesidir. Fakat kendisini, şu bildiğiniz, «gitgide daha etkili oluyoruz, zaman ilerledikçe kuvvetlerimiz artıyor» şeklindeki teselli edici prognozla gizliyor. Ne büyük bir hayal« Devrimci bir partinin kudreti ancak belirli bir noktaya kadar çoğalır; bundan sonra sürecin tam aksine dönüşebilme ihtimali vardır. Partinin pasifliğinin bir sonucu olarak kitlelerin umutları hayal kırıklığına dönüşürken, düşman da içinde bulunduğu panikten kurtularak bu hayal kırıklığından yararlanır, 1923 Ekiminde, Almanya'da böyle bir dönüm noktasına şahit olmuştuk. 1917 sonbaharında da, Rusya'da olayların buna benzer bir dönüşümünden fazla uzak değildik. Bunun gerçekleşmesi için bir iki haftalık bir gecikme yeterli olabilirdi. Lenin haklıydı: Devrim ya o zaman olacaktı, ya hiçbir zaman! Ayaklanmaya muhalif olanların son ve en kuvvetli itirazları şöyleydi: «Acaba Başkentteki işçi ve askerlerin ruh haleti gerçekten kurtuluşlarını yalnız sokak dövüşlerinde gördükleri ve kavga için kendilerini zorladıkları yolunda mıydı? Asıl sorun budur. Hayır, böyle bir ruh haleti yok... Başkentteki yoksul kitleler

kavga havası içinde ve sokaklara dökülmeye hazır olsa-- lar bu, inisiyatifleri ile - partimiz etkisinin aralarında az olduğu - en büyük ve önemli örgütleri de (demir-yolu işçileri, posta - telgraf işçileri sendikası vb.) kendileri ile birlikte sürükleyeceklerine garanti olurdu. Fakat fabrikalarda ve kışlalarda böyle bir hava esmediğine göre buna dayanılarak yapılacak bütün hesaplar kendi kendini aldatmak olur.»

Alman partisinin önde gelen yoldaşlarının, geçen yıl bir darbe vuramadan geri çekilmelerini açıklamaya çalışırken kitlelerin kavgaya olan isteksizliği üzerinde durmalarını hatırladığımız zaman, 11 Ekimde yazılmış olan yukardaki satırlar olağan üstü bir anlam kazanıyor. Genellikle ayaklanmanın zafere ulaşmasının kesinleşmesi ancak kitleler mücadeleye körlemesine dalmayıp azimli ve yetenekli bir lideri bekleyecek ve isteyecek kadar tecrübe kazandıkları zaman gerçekleşir. Sorunun en önemli noktası budur. 1917 Ekiminde işçi sınıfı kitlelerinin büyük bir kesimi - Nisan gösterileri, Temmuz günleri ve Kornilof olaylarından edindikleri tecrübelere dayanarak - şu inanca varmışlardı ki, o gün için geçerli olan artık ne tek tek yapılan sınırlı protestolar, ne de keşif hareketleri değil, iktidarın ele geçirilmesi için kesin bir ayaklanmaydı. Buna paralel olarak da, kitlelerin ruh haleti daha yoğun, daha kritik ve daha yüce hale geldi. Aldatıcı, coşkun, ilkel bir ruh haletinden daha eleştirisel» ve bilinçli bir akım çerçevesinde geçiş, devrimin sürekliliği içinde bir duraklama anlamına gelir. Kitlelerin ruh haletinde meydana gelen böyle bir progresif kriz, ancak düzgün bir parti politikasıyla, yani partinin proletarya ayaklanmasını çekebilmek için gerçekten hazır ve yetenekli olmasıyla atlatılabilir. Öbür yandan bir parti sürüncemeli devrimci ajitasyon uygulayıp, kitleleri uzlaşmacıların etkisinden

kurtardıktan sonra, kendisine olan güvenleri en yüksek noktasına çıkmışken bocalamaya, kılı kırk yarmaya, danışıklı döğüşe ve oyalamaya başlarsa, böyle bir parti, kitlelerin faaliyetini felce uğratır, aralarında hayal kırıklığı ve çözülme yaratır ve devrimin yıkılmasına sebep olur. Fakat, bu felaket olup bittikten sonra, kitlelerin etkinliğinin yetersiz olduğu şeklindeki özürü hazırdır. «Şimdiki durum üzerine» başlıklı mektupta izlenen çizgi işte tam anlamıyla budur. Şükürler olsun ki, partimiz Lenin'in önderliği altında bu gibi havaları kökünden temizleyebildi. Devrimi zafere ulaştırmayı başarmasını yalnız buna borçludur.

Ekim devriminin hazırlık devresiyle ilgili politik sorunların niteliğini çizmiş ve ortaya çıkan ayrılıkların esaslarını aydınlatmaya çalışmış bulunuyoruz. Şimdi, son haftalar sırasında Partideki iç mücadelenin en önemli anlarını kısaca izlemek kalıyor.

Merkez Komitesi silahlı ayaklanma kararını 10 Ekim bütün Sovyet partilerinden müteşekkil bir koalisyon hükümetinin kurulmasını taleb eden bir ültimatom yayınladılar. Aksi takdirde, kalan tek çıkar yol, politik terör; Bolşevik Hükümetinin devamını sağlamak olacaktır.» diyorlardı.

25 Ekimde, Petrogratta iktidar ele geçirilmiş ve Sovyet hükümeti kurulmuştu. 4 Kasımda sorumluluk taşıyan (!) bir kısım Parti üyeleri, Parti Merkez Komitesinden ve Halk Komiserleri Konseyinden istifa ederek, büde almıştı. 11 Ekimde, yukarıda tahlilini yaptığımız «Şimdiki Durum üzerine» başlıklı mektup başta gelen Parti örgütlerine gönderilmişti. 18 Ekimde, yani Devrimden bir hafta önce, Novaya Jisn bu mektubu yayınladı. Kamenef mektupta şöyle diyordu: «Yalnız Zinoviev Yoldaş ve ben değil, aynı zamanda pratik dü-

şünceli bazı yoldaşlarda, kuvvetlerin bilinen karşılıklı ilişkileri içinde, şu anda silahlı ayaklanma insiyatifini, Sovyetler Kongresinden birkaç gün önce ve ondan bağımsız olarak üzerimize almanın proletarya ve Devrime zararlı, kabul edilmesi imkansız bir adım olduğunu düşünüyorlar.»

O sırada yayınlanan başka bir dökümanda şöyle deniyordu: «Merkez Komitesinin, demokrasinin değişik kesimleri arasında kan dökülmesinin en kısa zamanda durdurulmasını arzu eden proletarya ve askerlerin büyük çoğunluğun arzusuna aykırı olarak benimsemiş olduğu bu yıkıcı politikanın hiçbir sorumluluğunu üzerimize alamayız. Bu nedenle, samimi fikirlerimizi işçi ve asker kitlelerine duyurma hakkımızdan yararlanabilmek için Merkez Komitedeki görevlerimizden istifa ediyor ve işçi ve askerleri sloganımızı desteklemeleri için çağırıyoruz:! Yaşasın bütün Sovyet partileri hükümeti! Bu esas üzerinde derhal anlaşmaya gidilmesini istiyoruz! (35) Silahlı ayaklanma yoluyla iktidarın ele geçirilmesine «maceradır» gerekçesiyle muhalefet edenler, ayaklanma zaferle sonuçlandıktan sonra, proletaryanın iktidarı ele geçirmek için savaşmak zorunda kaldığı partilere iktidarın geri verilmesini talep ediyorlardı. Muzaffer Bolşevik Partisi niçin iktadarı Menşeviklere ve Sosyal Devrimcilere devretmek zorundaydı? (Gerçekten de burada sorun iktidarın iade edilmesidir!) Muhalefetin buna cevabı: «Daha fazla kan dökülmesini, gelmesi yakın bir kıtlığı, Devrimin Kaledin ve şürekâsı tarafından ezilmesini önlemek Kurucu Meclisin toplanmasını, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetleri Kongresince kabul edilen barış programının gerçekleştirilmesini garantilemek için böyle bir hükümetin kurulmasını gerekli görüyoruz.» Yani, mesela Sovyetleri bahane ederek burjuva parlâmenterizmine yol açmaktı. Devrim Ön Parlamen-

todan geçmeyi reddetmiş ve kendine Ekim yoluyla bir kanal açmak zorunda kalmıştı. Dolayısıyla, yapılacak görev - muhalefet tarafından formüle edildiği üzere - Devrimi Menşevikler ve Sosyal Devrimciler yoluyla burjuva rejimi kanalına yönelterek kurtarmaktı. Aslında, burada söz konusu olan, Ekimin «temizlenmesinden» başka bir şey değildi. Pek tabii, böyle şartlar altında muhaliflerle uzlaşmanın lafı olamazdı.

Ertesi gün (5 Kasım) aynı paralelde başka bir mektup daha yayınlandı: (36) «Marksistler, bir felaket tehdidi altında bütün sosyalist partilerle uzlaşmamızı emreden objektif şartları gözönüne almayı, sağduyunun ve kitle hareketinin yüzüne karşı, reddederlerken sessiz durmayı parti disiplini açısından uygun bulmadım. Yine parti disiplini açısından, kişileri putlaştırmayı kabul edemem ve şu bakanlığa şu ya da bu kişi sokulacak şeklindeki temel taleplerimizi kabul eden sosyalist partiler ile uzlaşmayı tehlikeye sokamam. Ve yine aynı nedenle, kan dökülmesinin, bir tek dakika için dahi olsa uzamasını arzu etmem» Bu mektubun yazarı Lozovski (37),» Bolşevik Rus Sosyal Demokratik İşçi Partisinin Marksçı bir işçi sınıfı partisi olarak mı kalacağı, yoksa en sonunda, devrimci Marksizmle hiçbir ortak yanı olmayan bir yönü mü benimsiyeceği, «sorununu karara bağlıyacak olağanüstü bir parti kongresinin toplanması için mücadelenin gerekli olduğunu belirterek sözlerini bitiriyor.»

Durum tamamiyle umutsuz görünüyordu. Yalnız burjuvazi ve ağalar değil, yalnız hâlâ bir çok örgütlerde üst makamların denetimini elinde bulunduran «devrimci demokrasi» (Demiryolcular Merkez Yürütme Komitesi, ordu komiteleri, hükümet memurları, vb.) değil, bizzat kendi partimizin birtakım nüfuzlu Merkez Komi-

te ve Halk Komiserleri Konseyi üyeleri dahi, partinin programını yürütebilmek için iktidarda kalma çabasını kamuoyu önünde açıkça suçluyorlardı. Tekrar ediyoruz, durum umutsuz görünüyordu, ama olaylara yüzeyden bakıldığı takdirde. Bu durumda geriye ne kalıyordu? Muhalefetin taleplerini kabul etmek Ekimi yok etmek demekti ki, böyle olacak ise, hareketi daha baştan hiç başarmamamız gerekirdi. Tek çıkar yol kitlelerin devrimci iradesine güvenerek ileri yürümekti. 7 Kasımda Pravda, Merkez Komitesinin, partinin alt tabakalarına seslenen - Lenin'in gerçek devrimci ateşle ve durumu açık ve basit formüllerle koyarak kaleme aldığı - kesin bildirisini yayınladı.

Bu bildiri, Parti ve Merkez Komitenin gelecekteki politikası üzerindeki bütün şüphelere son verdi: «İnancı zayıf ve bütün kişilere, kararsızlara ve şüphecilere yazıklar olsun! Burjuvazinin veya onun dolaylı dolaysız uşaklarının çığlıklarından korkanlara yazıklar olsun! Petrogratta, Moskovada ve öbür yerlerde, işçi ve asker kitleleri arasında şüphenin izi bile yok. Zorluk çeken herkesin ve her şeyin üstünde işçi ve fakir köylülerin çıkarlarını ve Sovyet iktidarını korumak üzere, Partimiz tek bir vücut halinde birleşmiş olarak sapasağlam ayaktadır.»

Böylelikle en şiddetli parti krizi atlatılmış, ne var ki parti içi mücadele daha sona ermemişti. Mücadelenin ana çizgileri hâlâ aynıydı, fakat politik önemi azalmıştı. Bunun en ilginç delilini, Partimiz Petrograt Komitesinin 12 Aralıkta yapılan bir toplantısında, Urutski (38) tarafından Kurucu Meclisin toplanması üzerine verilen raporda bulabiriz: «Partimiz içindeki anlaşmazlıklar yeni değildir. Bu konuda, daha önce ayaklanma sorununda da ortaya çıkan aynı yönelişle karşı karşıya-

yız. Şimdi bazı yoldaşlar, Kurucu Meclisin Devrimin en başta gelen eseri olduğu düşüncesindeler. Bu düşüncelerini de etiket kitabından alıyor, patavatsız davranmamamız gerektiğini falan söylüyorlar. Bolşeviklerin, Kurucu Meclis üyeleri olarak, Meclisin toplanma gününü kararlaştırmalarına ve Kurucu Meclisteki kuvvet ilişkilerine itiraz ediyorlar. Bolşeviklerin bu denetimi uygulamasının, sadece Kurucu Meclis dışında cereyan eden olayların bir yansıması olduğu gerçeğini mütalâa dışı bırakarak, olaylara tamamiyle formel bir görüş açısından bakıyorlar. Biz, işte bu düşünceleri göz önünde tutarak Kurucu Meclise karşı tutumumuzun ne olacağını tesbit ediyoruz... Şu anda bir avuç yoldaş Kurucu Meclis ile taçlanması gereken bir burjuva devrimi yaptığımızı sanarken, biz proletarya ve fakir köylünün çıkarları için savaşıyoruz. Görüşümüz budur.»

Kurucu Meclisin dağılması, yalnız Rusya'nın değil, aynı zamanda Partimiz tarihinin de önemli bir bölümünün sonuna işaret olan bir olay olarak görülebilir. Proletaryanın partisi iç uyuşmazlığı yenerek yalnız iktidarı elde etmekle kalmadı, aynı zamanda onu devam ettirmeyi başardı.

EKİM AYAKLANMASI

Eylülde, Demokratik Konferans devam ederken, Lenin ayaklanmayı derhal gerçekleştirmemizi istedi. «Eğer ayaklanmaya yaklaşma biçimimiz Marksçı yolla, yani ayaklanmayı bir sanat kabul ederek olacak ise, bir an bile gecikmeden asi birlikler için bir kadro örgütlemeli, kuvvetlerimizi gereken yerlere dağıtmalı, önemli noktalara güvenilir alayları koymalı, Aleksandrinka'yı (39) kuşatmalı, Peter - Pol kalesini işgal etmeli, Genel Kurmay ve Hükümeti tutuklamalı, Yunkerlerin ve 'Vahşi Tugay'ın üzerine, düşmanı şehrin göbeğine sokmaktansa, döğüşerek ölmeyi seçecek birlikleri göndermeliyiz. Silâhlı işçileri seferber etmeli ve onları ölüm kalım savaşına çağırmalıyız. Telgraf ve telefon istasyonlarını derhal işgal edip, bütün fabrikalar, alaylar ve mücadele merkezleriyle bağlantı kurabilmek için telefon santralına kendi asi kadromuzu yerleştirmeliyiz. Pek tabii, bütün bu saydıklarım, belirli bir anda ayaklanmayı bir sanat olarak düşünmeden Marksizme ve Devrime sadık kalmanın imkânsız olduğunu gösterebilmek için örneklerdir.»

Sorunun yukarıdaki biçimde formüle edilmesi,

devrim hazırlığında Parti adına ve Parti kanallarıyla yürütülmesini öngörüyordu. Herşey olup bittikten sonra, zaferin üzerine Sovyetler Kongresi tarafından tasvip mühürü basılacaktı. Merkez Komite bu teklifi kabul etmedi. Ayaklanma sorunu Sovyet kanallarına götürüldü ve İkinci Sovyet Kongresi için yaptığımız ajitasyonla bağdaştırıldı. Bu farkın ayrıntılı bir açıklaması, sorunun, prensipten çok, büyük pratik önemi olan bir konuyla ilgili olduğunu ortaya koyacaktır.

Lenin'in ayaklanmanın ertelenmesine ne kadar büyük bir telâşla baktığına daha önce işaret etmiştik. Parti önderleri arasındaki bocalamayı gözönüne alınca, yaklaşan ayaklanmayı Sovyet Kongresiyle resmen bağlayan bir ajitasyon, ona kabul edilmez bir gecikme, sebatsızlara verilen bir taviz, bocalamanın doğurduğu zaman kaybı ve doğrudan doğruya bir suç olarak gözüküyordu. Eylülün sonundan itibaren, Lenin bu düşünceyi tekrar edip durdu.

29 Eylülde şöyle yazmıştı: «Merkez Komite üyeleri ile Parti önderleri içinde Sovyetler Kongresini beklemekten yana, iktidarın derhal ele geçirilmesine ve derhal ayaklanmaya karşı düşünce ya da yönelişleri olan arkadaşlar var. Bu düşünceleri ve yönelişleri yenmeliyiz.»

Ekim başında da şöyle yazmıştı: «Gecikme bir suçtur. Sovyetler Kongresini beklemek açıkça formalitelerle çocuklar gibi vakit geçirmektir. Bu utanç verici bir vakit geçirmedir, devrime ihanettir.»

8 Ekim, Petrograt Konferansındaki konuşmasında: «Sovyetler Kongresi için beslenen umutlara ve Anayasayla ilgili hayallere karşı savaşmalıyız. Kongrenin toplanmasını beklememiz gerektiğini öneren ön yargılı kavramı reddetmeliyiz.» demişti.

Son olarak, Ekimin 24 ünde şöyle yazmıştı: «Şu anda Devrimi ertelemenin ölüm demek olduğu gün gibi açıktır. Bugün kazanmaları mümkün, hattâ kesin olduğu halde, yarın, belki herşeyi kaybetme tehlikesini göze alan devrimcilerin gecikmelerini tarih asla affetmiyecektir.»

Her cümlesi devrim örsünde düvülmüş olan bu sözlerin, hem Lenin'in kişiliğini ortaya koymaları, hem de o zamanki durumun değerlendirilmesini sağlamaları bakımından olağanüstü değerleri vardır. Bunların hepsi Devrime karşı kaderci, oyalayıcı, sosyal demokratik, Menşevik tutuma karşı kızgınlık, itiraz ve aşağılama ifade eden ana fikirle yoğrulmuştur. Genel olarak zaman, politikada önemli sayılan bir unsur ise, savaşta ve Devrimdeki önemi yüz defa artar. Bugün yapılabilecek olan herşeyi yarın başarmak hiç mi mümkün değildir. Silaha davranmak, düşmanı kahretmek, iktidarı ele geçirmek bugün mümkün, fakat yarın imkânsız olabilir. İktidarı ele geçirmek, tarihin akışını değiştirmek olduğuna göre, böyle tarihî bir olayın 24 saatlik bir fasılaya bağlı olabileceği gerçekten doğru mudur? Doğrudur. İşler silâhlı ayaklanma derecesine geldiği zaman, olaylar politikanın arşın hesabıyla değil, savaşın karış hesabıyla ölçülür. Belirli şartlar altında, birkaç hafta, birkaç gün ve hattâ, bazan tek bir gün kaybı, Devrimin teslim edilmesi demektir. Lenin alarm çanlarını çalmamış, bütün bu eleştirileri, baskıları yapmamış, o yoğun ve tutuklu devrimci güvensizliği olmamış olsaydı, Parti, muhtemelen, son anda cephesini kuramıyacaktı, çünkü önderler arasında muhalefet çok kuvvetliydi. Kadronun da, iç savaşlar dahil olmak üzere, bütün savaşlar da ne büyük bir rol oynadığı bilinir.

Mamafih, ayaklanmayı İkinci Sovyet Kongresine hazırlanma ve Kongreyi savunma maskesi altında hazır-

layıp yürütmenin, bizim için aynı zamanda paha biçilmez bir avantaj olduğuda ortadadır. Petrograt Sovyeti olarak, Kerenski'nin garnizonun üçte ikisini cepheye gönderme emrini iptal ettirdikten sonra gerçek silâhlı ayaklanma durumuna girmiştik. O zaman, Petrograt'ta bulunmayan Lenin, bu olgunun önemini tam olarak değerlendirmemiştir. Hatırladığım kadarıyla, yazılarında bu devreden hiç bahis yoktur. Halbuki Petrograt garnizonunun cepheye gönderilmesine karşı çıktığımız, Askerî Devrimci Komiteyi kurduğumuz (16 Ekim), bütün ordu birliklerine kendi komiserlerimizi tayin ettirdiğimiz ve böylelikle yalnız Petograt bölgesinin genel kurmayını değil, aynı zamanda hükümeti de tecrit ettiğimiz andan itibaren 25 Ekim ayaklanmasının sonucu en azından dörtte üç oranında halledilmişti. Gerçekten de, Petrograt'ta, Askeri Devrimci Komitenin önderliği ve devlet gücünün kesin kaderini tayin edecek olan İkinci Sovyet Kongresini korumak sloganı altında silâhlı bir ayaklanma yapmıştık — Petrograt alaylarının geçici hükümete karşı yaptığı silâhlı fakat kansız ayaklanma. Lenin'in ayaklanmayı, kendi varsayımlarına göre kansız bir zafer kazanacağımız Başkent Garnizonunun yaptığı «Sakin» ayaklanmadan sonra, ordu hiyerarşisinde olduğu gibi, eratın da, yalnız ruh haletin değil, aynı zamanda örgütsel bağlarında meydana gelen köklü dönüşümü, bulunduğu yeraltı barınağında değerlendirme fırsatını bulamamasıdır. Askerî Devrimci Komitenin talimatı üzerine, alaylar başkentten ayrılmayı reddettikleri anda, ayaklanmayı yalnız en üstte bir takım burjuva demokratik devlet kalıntılarıyla perdelenmekle birlikte, başarıya ulaştırmıştık. 7 Ekim ayaklanması tamamlayıcı bir nitelik taşıyordu. Güçlük çıkmadan başarılmasının nedeni de budur. Öbür yandan, Halk Komiserleri Konseyi iktidarı Petrogratta çoktan kurul-

olduğu halde, Moskovade mücadele çok daha uzun ve kanlı olmuştu. Ayaklanma, Petrograttaki hareketten önce Moskovada başlamış olsaydı çok daha uzun süreceği ve başarıya ulaşmasının da şüpheli olacağı ortadadır. Moskova'da meydana gelecek bir yenilginin Petrograt üzerinde çok derin etkileri olurdu. Tabiatıyla, böylelikle zafer hiç bir şekilde engellenmiş olamazdı, fakat olayların gerçek oluş biçimleri çok daha ekonomik, uygun ve başarılı olmuştur. İktidarın elde edilişini İkinci Sovyet Kongresinin açılışıyla (25 Ekim) bir tutmamızın tek sebebi, hemen hemen «Meşru» bir silâhlı ayaklanmanın, Petrograt'ta onda dokuz olmasa bile dörtte üç oranında başarılmış olmasıdır. «Meşru» deyimini, bu ayaklanma ikili iktidarın «Normal» şartlarından doğmuş olduğu için kullanıyoruz. Uzlaştırmacılar Petrograt Sovyetine hâkim oldukları zamanlar bile, Sovyetin hükümet kararlarını tashih ve ıslah ettiği çok olmuştur. Bu durum, tarihlere «Kerenski Devresi» diye geçen rejim altındaki bünyenin bir parçasıydı denebilir. Biz Bolşevikler, Petrograt Sovyetinde iktidarı ele aldığımız andan itibaren, sadece ikili iktidar metotlarını devam ettirdik ve derinleştirdik. Birliklerin cepheye gönderilme kararını düzeltmeyi vazife bildik ve bu davranışla, Petrograt Garnizonu ayaklanmasını, «Meşru» ikili iktidar metot ve gelenekleriyle maskeledik. Yalnız bunu yapmakla da kalmadık. İktidar sorunu üzerindeki ajitasyonumuzu İkinci Sovyet Kongresinin açılışına resmi bir şekilde adapte ederken zaten mevcut olan ikili iktidar geleneklerini geliştirip derinleştirerek, tüm Rusya çapında Bolşevik ayaklanması için Sovyet «Meşru» luğu çerçevesini hazırladık.

Kitleleri bir takım parlâmenter Sovyet göz boyamalarıyla uyutmadık, çünkü İkinci Kongre için mücadele sloganı altında devrimci ordunun süngülerini kendi ta-

rafımıza kazandırarak, kazançlarımızı da örgütsel olarak sağlamlaştırdık. Ek olarak, düşmanlarımızı, yani uzlaşmacıları, umud ettiğimizden çok daha fazla olarak Sovyet meşruluğu tuzağına çekmeyi başardık. Politikada, hele Devrimde üç kâğıtçılığa başvurmak daima tehlikelidir. Büyük ihtimalle düşmanı aldatmayı başaramazsınız, üstelik bunun yerine sizi izlemekte olan kitleler aldanabilir. Ne var ki, bizim «Hilebazlığımız» yüzde yüz başarıya ulaştı. Ama iç savaştan kaçınmaya çalışan kurnaz stratejicilerin kurduğu ustalıklı düzenler gibi olduğu değil, uzlaşmacı rejimin parçalanmasından ve göze batan çelişkilerinden doğal olarak yararlandığımız için. Geçici Hükümet, Garnizonu başından atmak istiyordu. Askerler cepheye gitmek istemiyorlardı. Bu doğal isteksizliğe, politik bir ifade, devrimci bir amaç ve «Meşru» bir örtü verdik. Böylelikle Garnizon içinde eşi görülmemiş bir birlik sağladık ve Garnizon ile Petrograt işçileri arasında ilişki kurduk. Muhaliflerimiz, umutsuz durumları ve bulanık kafaları dolayısıyla, zaten Sovyet maskesinin dış görünüşünü kabul etmeye eğilimliydiler. Aldatılmamak için can atıyorlardı. Biz de, bu arzularını tatmin etmek için onlara yeteri kadar fırsat sağladık.

Uzlaşmacılarla bizim aramızda Sovyet meşruluğunu kendi hesaplarımıza kullanabilmek için mücadele vardı. Kitleler gözünde iktidarın tek kaynağı Sovyetlerdi. Kerenski, Çeretelli ve Skobelef gibi önde gelen kişiler Sovyetlerin içinden çıkmışlardı. Fakat, biz de esas sloganımız olan Tüm İktidar Sovyetlere sloganıyla Sovyetlere sıkı sıkıya bağlıydık. Burjuvazi iktidara geçme hakkının Duma Devletinden (40), uzlasmacılar ile biz de Sovyetlerden tevarüs ettiğimiz iddiasındaydık. Su farkla ki, uzlasmacılar Sovyetleri sıfıra indirmeye bakarken, biz iktidarın Sovyetlere geçmesi için uğraşıyor-

duk. Kökü Sovyetlerden gelen uzlaşmacılar henüz bu bağdan kendilerini koparamıyorlar, fakat Sovyetlerden parlâmenterizme gidecek köprüyü kurabilmek için acele ediyorlardı İşte bu düşünceyle Demokratik Konferansı topladılar ve Ön Parlâmentoyu kurdular. Sovyetlerin de Ön Parlâmentoya katılması, bu hareketi tasvip ettikleri havasını uyandırdı. Uzlaşmacılar, Sovyet meşruluğunu yem olarak kullanıp Devrimi avlamak ve kancayı geçirdikten sonra, onu burjuva parlâmenterizmi kanalına çekmek çabasındaydılar.

Fakat, Sovyet meşruluğu perdesini kullanmak bizim de işimize geliyordu. Bu nedenle Demokratik Konferansın sonunda, uzlaşmacılardan İkinci Sovyet Kongresini toplamaları yolunda bir vaat kopardık. Bu Kongre de, onları oldukça güç bir duruma soktu. Kendilerini Sovyet meşruluğundan koparmadan Kongrenin toplanmasına, itiraz edemiyorlar, öbür yandan da yapısı dolayısıyla Kongrenin kendilerine bir yarar sağlamıyacağını görmemezlik edemiyorlardı. Biz de onları büsbütün çıkmaza sokmak için, İkinci Kongreye ülkenin tek gerçek amiri imiş gibi davrandık ve tüm hazırlık çalışmalarımızı, Sovyetler Kongresini, karşı - devrimden gelecek kaçınılmaz hücumlara karşı savunmaya ve desteklemeye yönelttik. Uzlaşmacılar bizi Ön Parlâmentoyu kullanarak Sovyet meşruluğu ile avlamaya çalışıyorlar, biz de onları yine Sovyet meşruluğu ile yalnız İkinci Kongre yolunu kullanarak tavlamaya çalışıyorduk. İktidarın Parti tarafından ele geçirilmesi gibi açık bir sloganla silâhlı bir ayaklanma hazırlamak ile Sovyet Kongresinin haklarını savunma sloganı altında ayaklanma hazırlayıp. yürütmek arasında büyük fark vardır. Dolayısıyla, iktidarın ele geçirilmesi sorununun İkinci Sovyet Kongresine adepte ederken, Kongrenin bizzat kendisinin bu sorunu çözebileceği yolunda saf umutlar taşımı-

yorduk. Sovyet kurumunun bu şekilde fetişleştirilmesi bizim tutumumuza tamamiyle yabancı olan bir düşünceydi.

İktidarın ele geçirilmesi için yalnız politik değil, aynı zamanda örgütleyici, askeri ve teknik konularda gerekli olan bütün çalışmalar tam hızla yürüyordu. Bütün bu çalışmaları gizlemek için gerekli olan meşru örtü, yaklaşmakta olan Kongre bahane edilerek sağlanıyordu. Aslında, saldırgan bir politika izlerken, görünüşte savunma pozları takınıyorduk. Öbür yandan, Geçici Hükûmet, kendini korumaya ciddi olarak karar verebilse Sovyetler Kongresine saldırması ve Kongrenin toplanmasını yasaklaması gerekirdi. Ne var ki, bu şekilde hareket ettiği takdirde, muhalif tarafa silâhlı ayaklanma için bir sebep sağlamış olur ve bunda da kendisine büyük zarar gelirdi. Böylelikle, Geçici Hükûmeti uygunsuz bir politik ortama sokmakla kalmadık, aynı zamanda zaten yeteri kadar çalışmayan kafalarını daha da uyuşturduk. Bu adamlar bizim yalnız Sovyet parlâmenterizmi ve iktidar üzerinde — Petrograt ve Moskova Sovyetlerinin benimsediği tipte — yeni bir karar alacak olan yeni bir Kongre ile ilgilendiğimize cidden inanıyorlar ve olaylar bu biçimde geliştiği takdirde, hükümetlerinin Ön Parlâmentoyu ve Kurucu Meclisi bahane edip, Kongrenin alacağı kararları önemsemeyerek bizi kepaze edeceklerini sanıyorlardı. Olayların bu tahmine uygun olarak gelişeceğine en aklıbaşında orta sınıf ukalâ dömbeleklerinin bile aklı yatmıştı. Bu konuda elimizde, Karenski'nin reddedemiyeceğimiz şehadeti var. Karenski anılarının bir bölümünde, 25 Ekim gece yarısı çalışma odasında Dan kendisi ve daha birkaç kişi ile, o zaman en şiddetli anlarını yaşayan ayaklanma üzerine nasıl şiddetli münakaşalar yapıldığını nakleder (41). «Dan, herşeyden önce, onların benden daha iyi

bir istihbaratları olduğunu ve benim 'reaksiyoner kadromdan gelen raporların etkisi altında olayları abarttığını söyledi. Daha sonra Cumhuriyeti Sovyetlerinin çoğunluğu tarafından kabul edilen ve 'hükümetin zülfil yarına dokunan kararın büyük değeri ve 'kitlelerin ruh haletini değiştirmek için' gerekli olduğunu, etkisinin şimdiden 'kendini hissettirmeye' başladığını ve artık Bolşevik propagandası etkisinin, süratle azalacağını' söyledi. Yine Dan'ın kendi ifadesine göre, Bolşeviklerin bizzat kendileri, Sovyet çoğunluğunun önderleriyle anlaşmaya ve 'Sovyet çoğunluğunun iradesine boyun eğmeye' hazır olduklarını ve 'yarın'. kendi arzu ve tasvipleri hilâfına patlayan ayaklanmayı bastırmak için bütün tedbirleri alacaklarını ilan etmişlerdi. Sonunda, Bolşeviklerin askeri kadrolarını 'yarın' (hep yarın!) dağıtacaklarını işaret ettikten sonra Dan, ayaklanmayı bastırmak için aldığım bütün tedbirlerin 'kitleleri tedirgin ettiğini' ve benim işlere burnumu sokmakla 'ayaklanmanın bastırılması için, Sovyet çoğunluğu temsilcilerinin Bolşeviklerle anlaşmalarını başarıyla sonuçlanmaktan alıkoyduğumu' söyledi... Yalnız sahneyi tamamlamak için şunları eklemek gerek: Dan bu dikkate değer istihbaratı bana naklettiği anda, 'Kızıl Muhafızlar'ın silahlı mangaları hükûmet binalarını biribiri ardına isgal ediyorlar, Dan ve yoldaslar Kışlık Saraydan ayrıldıktan hemen sonra, Geçici Hükûmetteki bir toplantıdan evine dönmekte olan Bakan Kartaşef, Milyoni Sokağında tutuklanıyor ve Dan, Bolseviklerle sakin sakin sohbet etmeye giderken, doğruca Smolni'ye götürülüyordu.

İtiraf etmeliyim ki, Bolsevikler o sıralarda büyük bir enerji ve maharetle hareket ettiler. Ayaklanma bütün hızıyla devam ederken ve 'Kızıl Birlikler' bütün şehirde harekât halindeyken, özel olarak hazırlanmış bir-

kaç Bolşevik önderi 'devrimci demokrasi' mümessillerinin olayları bakıp görmemeleri, duyup işitmemeleri için başarıyla uğraşıyorlardı. Bu kurnaz adamlar, anlaşma için bir esas teşkil edecek ve ayaklanmayı bastıracak çeşitli formüller üzerinde sabahlara kadar bitmez tükenmez ağız dalaşlarına giriştiler. Bu 'anlaşma' metoduyla Bolşevikler büyük zaman kazandılar, Fakat Sosyal Devrimcilerin ve Menşeviklerin savaş güçleri o sıralarda henüz seferber edilmemişti, ama bunun da böyle olduğunu ispat etmek gerekir!»

Kerenski iyi söylüyor. Gerçekten de bunun ispat edilmesi gerekir. Yukarıda aktardığımız ifadeden anlaşıldığına göre uzlaşmacılar Sovyet meşruluğu zokasını bir güzel yutmuşlardı. Bu takım Bolşeviklerin Menşevikleri ve Sosyal Devrimcileri «Ayaklanmanın bastırılması yakındır,» diye aldatmak için özel olarak yalan söyledikleri doğru değildir. Aslında anlaşmalara aktif olarak katılan Bolşevikler, ayaklanmanın bastırılmasını arzulayan ve bütün partilerin anlaşmasıyla kurulacak bir sosyalist hükümet formülüne gerçekten inanan kimselerdi. Fakat objektif açıdan bakarsak, bu parlâmenterlerin kendi havalleriyle düşmanın havallerini doyurmuş olmaları bakımından yine de ayaklanmaya hizmetleri olmuştur. Fakat onlara bu hizmeti yaptırmalarını sağlayan da, bunların bütün ikaz ve tavsiyelerine rağmen, tükenmez bir enerjiyle ayaklanmayı sürdürerek sonuna kadar götüren Partidir.

Bu geniş devrim harekâtının başarıya ulaşmasını temin etmek için irili ufaklı birçok olağanüstü şartın bir araya gelmesi gerekliydi. Herşeyden çok, daha fazla savaşmak istemeyen bir orduya ihtiyaç vardı. Daha önce de söylediğimiz gibi, Devrim anında ülkede yıkılmış ve umutsuz milyonluk bir köylü ordusu bulunmamış olsaydı, Şubattan Ekime kadar Devrimin bütün akışı —

özellikle başlangıç aşamalarında — çok daha başka olurdu. Ekimin muzaffer sonucunu önceden belirleyen Petrograt Garnizonu deneyini başarılı bir sonuca ulaştıran şey, ancak bu şartlar olmuştur. Algılanması hemen hemen imkânsız olan bu ayaklanmanın, Kornilof ve şürekasına karşı Sovyet meşruluğunun savunulmasıyla aynı paralelde tutularak, bir kanun halinde kutsallaştırılması söz konusu edilemez. Tam tersi; kesinlikle söyleyebiliriz ki, bu tecrübe başka hiç bir yerde bu biçimde tekrarlanmıyacaktır. Ama yine de, dikkatle incelenmesi gereklidir. Amacının ne olduğunu açık olarak göz önünde bulundurduğu, durumu doğru biçimde değerlendirdiği ve mücadeleyi sonuna kadar götürme azmi olduğu sürece, harekete sokulabilecek çeşitli metot ve araçları bir devrimcinin önüne sermek, onun ufkunu genişletecektir.

Ayaklanma Moskovada çok, daha uzun sürdü ve çok daha büyük fedakârlıklar gerektirdi. Bunu kısmen, Petrograt Garnizonunda alayların cepheye gönderilmesi kararından doğan devrime hazırlayıcı durumun Moskova Garnizonunda var olmaması nedeniyle açıklayabiliriz.

Daha önce de söylemiştik, tekrar ediyoruz. Silâhlı ayaklanma Petrograt'ta iki bölümde oldu : Birincisi. Ekim başlarında Petrograt alayları kendi arzularıyla uyuşan Sovyet kararına itaat ederek, karargâhtan gelen emirleri yerine getirmeyi reddettikleri ve bunu acımaksızın uyguladıkları; ikincisi de, 25 Ekimde, Subatta gelen iktidarın göbek bağının kesilmesi için küçük, yardımcı bir ayaklanma gerektiği zaman. Moskova'da ise ayaklanma bir seferde oldu ve ihtimal ki bu kadar uzun sürmesinin sebebi budur. Gerçi bir sebep daha vardı : Önderlik yeteri kadar kesin değildi. Moskova'da önce askeri eylemden uzlaşmaya, sonra tekrar askeri eyleme

dönüşler oldu. Önderler arasında, izleyicilere de bulaşan bocalamalar, genel olarak politikada zararlıysa, silâhlı ayaklanma şartları altında ölümcül bir tehlike haline gelirler. Yönetici sınıf kendi gücüne olan itimadını kaybetmiştir. (Zaten aksi halde zafer için umut olmaz.) fakat idare mekanizmasını halâ elinde tutmaktadır. Devrimci sınıfın görevi devlet mekanizmasını ele geçirmektir. Bunun için de kendi kuvvetlerine itimadı olmalıdır. Parti işçileri ayaklanmaya yönelttiği anda bundan çıkabilecek bütün sonuçları düşünmelidir. **A la guerre, comme a là guerre** (Savaş savaştır). Bocalamalara ve gecikmelere, savaş şartları altında diğer zamanlarda olduğundan daha az izin vardır. Savaşın ölçüleri kısadır. Oyalanma, bir iki saat için bile olsa, yönetici sınıflara bir parça itimat sağlarken, asilerin itimadını sarsmak demektir. Kuvvetler arası ilişkiyi ve daha sonra da, ayaklanmanın sonucunu tayin eden kesin unsur budur. Bu görüş açısından bakınca, Moskova'daki askerî harekâtın akışını, politik önderlikle olan ilişkisi içinde adım adım incelemek gereği vardır.

İç savaşın, özel şartlar altında — örneğin, milliyetçilik unsurunun müdahalesiyle karmaşık bir biçimde yer aldığı ülkelerden bir kaç örnek göstermenin büyük önemi olacaktır. Dikkatle hazmedilmiş gerçek bilgilere dayanan böyle bir çalışma, iç savaş mekanizması hakkındaki bilgilerimizi zenginleştirerek, çeşitli metot ve kanunlarını geliştirmemizi sağlayacak çapta genel karakteri olan bir çeşit «İç Savaş El Kitabı» olarak hizmet görecektir (42). Bu yolda yapılacak incelemelerin varacağı yargıları beklerken şuna işaret etmek isteriz ki, Rus İç Savaşının taşradaki akışını, esas olarak — Moskova'daki gecikmeye rağmen — Petrograt'taki sonuç tayin etmiştir.

Şubat devrimi eski devlet mekanizmasında çatlaklar açmış, Geçici Hükûmet te bu sakat mekanizmayı devralmıştı. Ne yenileyebildi, ne de güçlendirebildi. Bu nedenle, devlet mekanizması, Şubat ile Ekim arasında sadece bürokratik ataletin bir kalıntısı olarak işledi. Taşra bürokrasisi, Petrograt ne yaparsa onu yapmaya alışmıştı. Bu alışkanlık Şubat ve Ekim olaylarında da değişmedi. Kendini sağlamlaştırma imkânı bulamamış rejimi devirmeye hazırlanmak, bizim için büyük bir avantajdı. «Şubat» devlet mekanizmasının aşırı tutarsızlığı ve güven ihtiyacı, devrimci kitleleri ve Partinin bizzat kendisini güvenle doldurarak çalışmalarımıza büyük yarar sağladı.

9 Kasım 1918 den sonra, Almanya ve Avusturya'da yukarıda anlatılan duruma benzer bir durum vardı. Ne var ki, orada Sosyal Demokrasi, devlet mekanizmasının çatlaklarını doldurarak burjuva devlet rejiminin kurulmasına yardımcı oldu. Bu rejim, her ne kadar dengeli bir düzen olarak düsünülemez ise de, altı yıldır varlığını sürdürmektedir. Öbür kapitalist ülkelere gelince: Bunlar, burjuva ve proleter devrimlerinin üstüste gelmesi avantajına sahip olamıyacaklardır. Bunların «Şubat»ı çoktan geçmiştir. Şüphesiz, İngiltere'de feodalitenin bir çok kalıntıları bulunmaktadır ama, bağımsız bir burjuva devriminin söz konusu olabileceği bir zemin kesin olarak yoktur. Ülkenin monarşiden, lordlardan ve benzerlerinden temizlenmesi. İngiliz proletaryası iktidara geldikten sonra bir süpürge darbesiyle başarılacak. Proleter devriminin Batıda, bütünüyle kurulmuş bir burjuva devletiyle uğraşması gerekeceği doğrudur ama, bu da, oturmuş bir devlet mekanizması ile uğraşılacak demek değildir. Çünkü sadece proletarya ayaklanması ihtimali bile, kapitalist devletlerin büyük bir par-

çalanma süreci içinde bulunduğuna işarettir. Ülkemizde, Ekim Devrimi, Şubattan sonra kendisini dengeye ulaştırmayı başaramayan bir devlet cihazına karşı yapılan mücadele içinde gelişmiştir. Öbür ülkelerde ise, ayaklanma, progresif bir parçalanma içinde bulunan devlet cihazına karşı olacaktır.

Genel bir kural olarak — biz bunu çok önce Komintern'in IV. Dünya Kongresinde belirtmiştik — eski kapitalist ülkelerde, burjuvazinin devrim öncesi direnme gücünün bizim ülkede olduğundan çok daha fazla olacağı varsayılabilir. Proletaryanın zafere ulaşması çok daha güç olacak, fakat iktidarı elde ettikten sonra, bizim Ekim sonrasında elde ettiğimizden çok daha sağlam ve tutarlı bir duruma gelecektir. Ülkemizde iç savaş, ancak proletarya endüstri merkezlerinde ve önemli şehirlerde iktidarı aldıktan sonra, gerçek anlamına kavuştu ve Sovyet yönetiminin ilk üç yılı boyunca sürdü. Orta ve Batı Avrupadaki ülkelerde ise, proletaryanın iktidarı ele geçirmesinin çok daha zor olacağı, fakat bir kere iktidarı aldıktan sonra çok daha serbest kalacağına dair bir çok işaretler vardır.

Tabiatıyla, bunlar sadece mütalâalardır. Devrimin, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hangi sırayı izleyerek çıkacağı konusunda pek çok şey, askerî müdahale ihtimallerine ve Sovyetler Birliğinin o andaki ekonomik ve askerî gücüne bağlı olacaktır. Fakat, bütün durumlarda, tartışma götürmeyeceğine inandığımız temel önerme şudur: Avrupa ve Amerika'da iktidarın gerçekten ele geçirilme süreci, hâkim sınıfların bizde olduğundan daha ciddi, inatçı ve hazırlık direnişiyle karşılaşacaktır. Bu nedenle, genel olarak iç savaşı, özel olarak ta silâhlı ayaklanmayı bir sanat olarak görme zorunluğumuz daha çok artıyor.

PROLETARYA DEVRİMİNDE SOVYETLER VE PARTİ

Ülkemizde, hem 1905 hem de 1917 de, İşçi Delegeleri Sovyetleri, hareketin içinden ve onun, mücadelenin belirli bir aşamasındaki, doğal örgütü olarak doğdular. Fakat Sovyetleri aşağı yukarı bir «doktrin» ve «prensip» olarak benimseyen genç Avrupa partileri, bunları, her zaman için, bir fetiş ve devrimde tek başına yeterli bir unsur olarak görme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ne var ki, Sovyetlerin iktidar için mücadele organları olmaları büyük bir avantaj ise de, ayaklanmanın, fabrika komiteleri ve sendikalar gibi. diğer örgütlere dayanarak ta gelişmesinin mümkün olduğu durumlar pekalâ olabilir ve Sovyetler, ancak ayaklanma sırasında veya ayaklanma başarıya ulastıktan sonra, iktidar organları halinde ortaya çıkabilirler.

Bu nedenle, Lenin'in Temmuz günlerinden Sovyetlerin örgütsel biçimlerinin fetişleştirilmesine karşı giriştiği mücadelenin büyük eğitici değeri vardır. Sosval Devrimci - Mensevik Sovyetleri Temmuzda askerleri açıktan açığa saldırganlığa iten ve Bolşevikleri ezen örgütler haline gelivor ve buna paralel olarak, proleter kitleleri devrimci hareket içinde veni yollar aramak zorunda bırakıyorlardı. Lenin, fabrika komitelerinin ikti-

dar için mücadele organları olduklarını belirtmişti. Uzlaşmacı Sovyetleri kendilerini savunmaya zorlayan ve Bolşeviklerin, bunları yeni bir devrimci heyecanla doldurarak, sol kanat yoluyla kitlelere sıkı sıkıya bağlamalarını mümkün kılan Kornilof ayaklanması olmasaydı, hareketin yukarıda sözünü ettiğimiz çizgiler üzerinde ilerliyeceği pek muhtemeldi.

Son Alman tecrübesinin gösterdiği gibi, bu sorun milletler arası önem taşımaktadır. Sovyetlerin ortada ayaklanma yokken ayaklanma organları; elde iktidar yokken iktadar organları olarak kurulmaları olayı Almanya'da cereyan etmişti. Bu olay da, proleter ve yarı-proleter kitlelerin 1923 teki hareketinin, bizim Sovyetlerin iktidar mücadelesi devresinden önce üzerlerine aldıkları işlevlerin tümünü esas çizgileriyle uygulamakta olan fabrika komiteleri etrafında yoğunlaşmasına yol açtı. Buna rağmen, 1923 Ağustos ve Eylül'ünde bazı yoldaşlar Almanya'da derhal Sovyetler kurmaya girişmemizi teklif ettiler. Bu teklif, uzun ve şiddetli bir tartışmadan sonra, haklı olarak reddedildi. Fabrika komitelerinin, eylemde, devrimci kitlelerin itici merkezleri haline gelmiş olmaları dolayısıyla, Sovyetler, bu hazırlık aşamasında, gerçek bir muhtevaları bulunmadan sadece bu komitelere paralel örgütler olarak kalacaklar ve kitlelerin dikkatini kendi üzerlerinde toplayarak devrimin maddî görevlerinden (ordu, polis, demiryolları vb.) dağıtmaktan başka bir işe yaramayacaklardı. Öbür yandan, Sovyetlerin ayaklanmadan önce ve ayaklanmanın gerçek görevlerinden uzak olarak kurulmaları, açıkça, «Size saldıracağız» demek olacaktı. Fabrika komitelerine, büvük kitlelerin itici merkezleri olmaları nedeniyle, «Hoşgörü» göstermek zorunluluğunda bulunan Hükûmet, iktidar mücadelesinin resmi organı olarak kurulacak Sovyetlere ilk ağızda saldıracaktı. O zaman da,

Sovyetleri, tamamiyle örgütsel teşebbüsler olarak, savunmak için Komünistlerin ortaya çıkmaları gerekecekti. Kesin mücadele, ne herhangi bir maddi durumu savunma veya elde etme yüzünden ve ne de bizim seçtiğimiz — Örneğin ayaklanmanın kitle hareketinin şartlarından doğacağı — biranda değil, Sovyet «bayrağı» üzerine ve düşman tarafından seçilerek bize empoze edilen bir anda çıkmış olacaktı. Halbuki, bunun yerine, ayaklanma için yapılacak tüm hazırlık çalışmaları, zaten çoktan beri kitle örgütleri olarak kurulmuş ve sayı ve güç bakımından sürekli bir şekilde büyümekte olan fabrika ve atelye komitelerinin otoritesi altında başarıyla yürütülebilir ve bu da Partinin ayaklanma gününü tesbit etme konusunda rahatça çalışabilmesini sağlardı. Sovyetlerin belirli bir aşamada ortaya çıkmaları, kesinlikle gerekecekti. Fakat, sözünü ettiğimiz şartlar altında, çatışmanın en şiddetli anında, ayaklanmanın direk organları olarak ortaya çıkmalarının gerçekleşip gerçekleşmiyeceği, en kritik anda iki devrimci merkez yaratma tehlikesi düşünüldüğü zaman, şüpheli bir konudur. Bir İngiliz atasözü «Dereyi geçerken at değiştirilmez» der. Ülkenin önemli yerlerinde zafer kazanıldıktan sonra Sovyetlerin her tarafta kurulmaları ihtimali de büyüktür. Fakat, bütün durumlarda, muzaffer bir ayaklanmanın, iktidar organları olarak Sovyetlerin kurulmasına yol açacağı kaçınılmaz bir sonuçtur.

Ülkemizde Sovyetlerin, devrimin «demokratik» aşamasında gelişip meşrulaştığı ve sonradan tarafımızdan devralınarak kullanıldığı unutulmamalıdır. Bu olay, Batıdaki proleter devrimlerinde tekrarlanmıyacaktır. Orada, çoğu durumlarda, Sovyetler, Komünistlerin çağrılarına cevap olarak kurulacak ve bu nedenle, proletarya ayaklanmasının direkt organları olarak kullanılacaklardır. Proletarya iktidarı ele geçirmeden önce, burjuva

devlet cihazının parçalanmasının çok müzminleşmiş olacağı ve Sovyetlerin, ayaklanmayı **açık açık hazırlayan organlar** olarak kurulma şartlarını yaratabileceğini konu dışı tutmuyoruz. Ama, genel kural, herhalde bu olmayacaktır. Büyük bir ihtimalle, Sovyetleri asi kitlelerin direkt organları olarak ancak en son günlerde kurmak mümkün olacaktır. Son olarak, Sovyetlerin ya ayaklanma kritik aşamasını geçtikten sonra, ya da bitiş aşamalarında, yeni devlet gücünün organları halinde ortaya çıkmalarını sağlıyacak şartların belirmesi çok muhtemeldir. Kendimizi örgütsel fetişizmden ve aslında mücadelenin esnek ve canlı bir şekli olmaları gereken Sovyetleri, dışardan empoze edilen ve normal gelişimi bozan örgütsel bir prensibe dönüşmekten korumak için, bütün bu değişik durumları akılda tutmak gerekir.

Son zamanlarda basında, proleter devriminin İngiltere'ye hangi kanallardan gideceğini söyliyebilecek bir durumda olmadığımızdan söz edilmeye başlandı. Devrim, Komünist Partisi kanalı ile mi, yoksa sendikalar kanalı ile mi gelecek? Sorunun bu şekilde formüle edilmesi, uydurma bir «Geniş tarihi görüş» gösterisinden başka birşey değildir. Bu, kökten yanlış ve geçen birkaç yılın en önemli dersini de bir kalemde silip attığı için tehlikeli bir tutumdur. Eğer, muzaffer devrim savaş sonunda gelmediyse, buna sebep bir partinin varolmayışıydı. Bu yargı, Avrupa'nın da tümü için geçerlidir ve devrimci hareketin çeşitli ülkelerdeki kaderinden somut olarak izlenebilir. Almanya ile ilgili olarak, bu durum apaçıktır. Doğru dürüst bir parti önderliği sağlanmış olsa idi, Alman devrimi hem 1918 de, hem de 1919 da başarıya ulaşırdı. 1917 de, Finlandiya'da aynı durumun başka bir örneğini gördük. Bu ülkede devrimci hareket, Rusya'nın kanadı ve doğrudan doğruya askeri

yardımı altında, olağanüstü uygun şartlar içinde gelişmişti. Fakat, Fin önderlerinin çoğunluğu Sosyal Demokrat çıkarak, devrimi yıktılar. Aynı ders, Macar tecrübesinden de alınabilir. Orada, Komünistler ve beraberlerindeki solcu Sosyal Demokratlar iktidarı kendileri almadılar; korkan burjuvazi iktidarı onlara, kendi eli ile getirip verdi. Böylece, savaşsız ve zafersiz başarıya ulaşan Macar devrimi, işin başından döğüşçü olmayan bir önderlikte kaldı. Komünist Partisi, Sosyal Demokrat Parti ile birleşerek hiç te komünist bir parti olmadığını gösterdi ve Macar işçilerinin döğüşçü ruhuna rağmen, o kadar kolaylıkla elde ettiği iktidarı elinde tutma yeteneği olmadığından ortaya koydu.

Parti olmadan, partinin dışında, partinin üzerinde, ya da parti yerine başka bir örgütle proletarya devrimi başarıya ulaşamaz! Son çeyrek yüzyıldan alınacak en önemli ders budur. Gerçi, İngiliz sendikalarının proleter devrimine büyük destek olabilecekleri ve hattâ, belirli şartlar altında ve belirli bir süre için İşçi Sovyetlerinin yerini alabilecekleri doğrudur ama, böyle bir görevi Komünist Partisinden ayrı ve — hiç şüphesiz — ona **karşı** olarak değil, Komünist etkisinin sendikalarda kesin bir etki haline gelmesi şartıyla yapabilirler. Partinin proletarya devrimindeki önemi üzerindeki yargımıza, bunu inkâr edemiyecek ve anlamını küçümseyemiyecek kadar büyük bir bedel ödeyerek varmış bulunuyoruz.

Bilinç, önceden düşünme ve plânlama, burjuva devrimlerinde, proleter devrimlerinde oynayacakları ve şimdiden oynamaya başladıkları rolden çok daha küçük bir rol oynadılar. Burjuva devrimlerinde, devrimin itici gücü kitleler tarafından sağlanmakla birlikte, bu kitleler zamanımızdakinden çok daha az bilinçli ve örgütlüydüler. Önderlik burjuvazinin değişik kesimlerinin

elindeydi ve zenginlik, eğitim ve bunlarla bağıntılı tüm örgütsel avantajlar (şehirler, üniversiteler, basın vb.) burjuvazinin emrindeydi. Bürokrat monarşi ise, karanlıkta el yordamı ile hareket edercesine, kendini güç belâ savunuyordu. Burjuvazi, alt sınıfların hareketinden yararlanarak tüm sosyal ağırlığını kefeye koyacağı ve iktidarı ele geçireceği bir anı kolluyordu. Proleter devrimlerini burjuva devrimlerinden kesinlikle ayıran şey, proletaryanın — kendi öncülüğü içinde — devrimde yalnız temel saldırgan güç değil, aynı zamanda yönetici güç olmasıdır. Burjuva devrimlerinde burjuvazinin ekonomik gücünün, eğitiminin, belediye ve üniversitelerinin ayrı ayrı oynadığı roller, bir proleter devriminde yerlerini tek başına proleter partisinin doldurması gereken rollerdir. Ayrıca, düşmanın daha bilinçli bir hale gelmiş olması itibarıyla, partinin rolü daha büyük bir önem kazanmaktadır.

Yüzyıllar boyu süren hakimiyeti içinde burjuvazi, eski bürokratik monarşinin verebildiği politik eğitimden çok daha üstün bir politik eğitim sağlamıştır. Parlementarizm proletaryaya devrim için bir dereceye kadar eğitim yeri olarak hizmet etmiş ise, karşı - devrimci stratejinin okulu olarak burjuvaziye çok daha büyük bir hizmette bulunmuştur. Bu konuda, burjuvazinin parlementarizm yoluyla Sosyal Demokrasiyi özel mülkiyetin temel desteği olacak şekilde eğitmiş bulunduğunu söylemek yeter.

Avrupa'da toplumsal devrim çağı, ilk adımlarından belli olduğu gibi, yalnız şiddetli ve insafsız bir mücadele değil, aynı zamanda, 1917 de bizde olduğundan çok daha plânlı ve hesaplı savaşlar çağı olacaktır. Bu nedenle, genel anlamda iç savaş ve özel anlamda silâhlı ayaklanma sorunlarının, şimdi geçerli olan görüşten

tamamiyle değişik bir görüşle ele alınması gerekir. Lenin'in izinde hepimiz, Marx'ın ayaklanmanın bir sanat olduğu yolundaki sözlerini tekrarlayıp duruyoruz. Fakat, son yılların büyük çapta biriken tecrübelerine dayanılarak, iç savaş sanatının temel unsurları üzerine yapılacak incelemeler Marx'ın formülüne eklenmediği takdirde, bu formül boş bir deyim olarak kalacaktır Açıkça söylemek gerekir ki, silâhlı ayaklanma sorunları üzerine yüzeysel bir tutum, sosyal demokrasi geleneğinin henüz altedilemediğine işarettir. Son anda herşeyin kendi kendine hallolacağı umuduyla, iç savaş sorunlarına yüzeysel bir dikkat gösteren bir parti, karaya vurmaya mahkûmdur. Proleter mücadeleleri tecrübelerini, 1917 den başlayarak kollektif bir tarzda incelememiz gerekir.

Burada taslağını çizdiğimiz 1917 deki parti gruplaşmaları tarihi, iç savaş tecrübesinin ayrılmaz bir bölümünü teşkil etmekte ve, inanıyoruz ki, bütün olarak Komünist Enternasyonal politikası üzerinde de büyük önem taşımaktadır. Daha önce söylemiştik, şimdi tekrar ediyoruz: Anlaşmazlıkların incelenmesi, hatalı bir politika izlemiş olan yoldaşlara karşı bir saldırı olarak görülmez ve görülmemelidir. Öbür yandan, sırf bazı parti üyeleri proleter devrimine ayak uyduramadılar diye partimiz tarihinin en büyük bölümünü silip atmak ta, katiyen kabul edilemez. Partinin, doğru bir değerlendirme yapabilmek ve her olayı yerli yerine oturtabilmek için, geçmişin tümünü bilmesi gereklidir. Devrimci bir parti geleneği gerçeklerden kaçınma üzerine değil, eleştirisel açıklık üzerine kurulur.

Tarih partimiz için gerçekten büyük değeri olan devrimci avantajlar sağlamıştır. Çarlık monarşisine karşı kahramanca mücadele geleneği; yeraltı faaliyetinin şartlarından doğan devrimci fedakârlık alışkanlığı; tüm

insanlığın devrimci tecrübesinin geniş çapta teorik incelenmesi ve hazmı; Menşeviklere, Narodniklere (43) ve uzlaşmacılığa karşı mücadele; 1905 tecrübesinin verdiği büyük tecrübe; bu tecrübenin karşı - devrim yıllarında teorik incelenmesi ve hazmı; 1905 ten alınan devrimci dersler ışığında enternasyonal işçi hareketi sorunlarının incelenmesi - işte, bütünlükleri içinde, partimize olağanüstü devrimci tabiat, üstün teorik kavrayış ve eşsiz bir devrimci akış veren şeyler bunlardı. Buna rağmen, bu partide bile, kesin eylem arifesinde önderler arasında tecrübeli devrimcilerden - Devrimin, 1917 Şubatından yaklaşık olarak 1918 Şubatına kadar süren en kritik devresinde, bütün temel sorunlar karşısında, esas itibarıyla sosyal demokratik bir tutumu benimseyen eski Bolşevikler - Proletarya devrimine şiddetle muhalefet eden bir gurup çıkmıştı. Partiyi ve Devrimi, böyle bir durumu izleyecek büyük karışıklıktan korumak için Lenin'in parti üzerinde - o zaman bile eşi olmayan - olağanüstü nüfuzunu kullanması gerekiyordu. Eğer, öbür Komünist partilerinin bizden birşeyler öğrenmesini istiyorsak, bu asla unutulmamalıdır.

Yönetici kadronun seçimi sorunu, Batı Avrupa partileri için olağanüstü önem taşımaktadır. Fakat, bu seçimin devrimci eylem ışığında yapılması gerekir. Başarıya ulaşamayan Alman devrimi tecrübesi, hatalı kadro seçiminin en sarsıcı ispatıdır. Parti üyelerinin mücadele anında denenmeleri konusunda Almanya, şu yıllarda, yeteri kadar fırsat sağlamıştır. Bu sınav verilemedikten sonra, geri kalan şeylerin değeri yoktur. Aynı yıllarda Fransa kısmî olanlar dahil, devrimci avaklanmalar konusunda pek fakirdi. Buna rağmen, Fransa'nın politik hayatında bile, parti Merkez Komitesinin ve sendikaların tartışılmaları ertelenemeyecek kadar önemli sorunlar karşısında tepki göstermek zorunda

kaldıkları ve iç savaş şimşeklerinin çaktığı zamanları gördük. Bu tip önemli olayların dikkatle incelenmesi, çeşitli parti organlarının ve başta gelen üyelerinin tutumlarını ve parti önderliğinin de değerlendirilebilmesi için bulunmaz materyal sağlıyacaktır. Bu dersleri es geçmek, kişilerin seçimi için bunlardan gerekli sonuçları çıkarmamak kaçınılmaz yenilgileri davet etmek olacaktır. Çünkü, yürekli, azimli ve keskin görüşlü bir parti önderliği olmadan proleter devrimin zafere ulaşması imkânsızdır.

Her parti, hatta en devrimci parti dahi, kaçınılmaz olarak kendi örgütsel tutuculuğunu yaratmak zorundadır. Aksi takdirde, gerekli dengeden yoksun kalır. Burada sorun, ne dereceye kadar tutucu olunabileceğidir. Devrimci bir partide hayatî gerekliliği olan tutuculuk dozu, çevreye alışmada insiyatif ve eylemde atılganlık olmak üzere tam bir özgürlükle birleştirilmelidir. Bu nitelikler tarihin dönem noktalarında büyük bir sertlikle sınanır. Lenin'in, durumda ani bir değişiklik olduğu ve bunu yeni görevler izlediği zaman, en devrimci partilerin bile çoğunlukla dünün politikasını izlemeye devam ederek devrimci gelişimi frenleyici hale geldikleri yolundaki sözlerini daha önce de aktarmıştık. Gerek tutuculuk, gerekse devrimci insiyatif en yoğun ifadelerini partinin başta gelen organlarında bulurlar. Bu arada, Avrupa Komünist partileri halen en keskin «dönüm noktalarına - hazırlık çalışmasından iktidarın ele geçirilmesinin gerçekleştirilmesine geçiş noktasına - gelmeyi beklemektedir. Bu dönüm noktası en çok şey bekleyen, en ertelenmez, en mesuliyetli ve en korkutucu andır. Bu dönüm anını kaçırmak, partinin başına uğrayabileceği en büyük yenilgiyi getirmek olur.

Başta Almanya olmak üzere, Avrupa'daki mücadelelerden edinilen tecrübelere, bizzat kendi tecrübemiz

ışığında bakıldığı zaman, partinin ileri doğru en büyük sıçrayışı yapması gerektiği anda, onu geri çekmeye eğilimli iki önder tipi olduğu görülür. Bunların bazıları devrim yolunun daha başında zorluk ve engeller görme ve, daima bilinçle olmasa bile, her durumu eylemden sakınma niyetiyle değerlendirme eğiliminde olanlardır. Marksizm, bunların elinde devrimci eylemin imkânsızlığını ispatlamaya yarayan bir metot haline dönmüştür. Bu tipin en güzel örnekleri Rus Menşevikleri olmakla birlikte bu yalnızca Menşeviklere özgü birşey değildir. En kritik anda, en devrimci partinin mesuliyetli makamlarında dahi, aniden ortaya çıkabilirler. İkinci çeşidin mümessilleri, sorunları yüzeysel ve ajitasyonel ele alış biçimleri ile ayırdedilir. Kafalarını çarpıncaya kadar, hiçbir engeli veya zorluğu asla görmezler. Fakat bunların gerçek engelleri kuru gürültüyle aşma yeteneği ve bütün sorunlarda «okyanusun derinliği diz boyunu geçmez» kabilinden büyük bir iyimserlik gösterme yönelişleri kesin eylem saati gelince kaçınılmaz olarak karşı kutbuna dönüşür. Pireyi deve yapan birinci tip devrimcinin iktidar yolu üzerinde gördüğü zorluklar, karşısında görmeye alıştığı bütün güçlüklerin «n» inci üssünü alıp bir araya yığmasından doğmaktadır. Yüzeysel iyimser olan ikinci tip devrimciye ise, devrimci hareketin güçlükleri daima sürpriz olarak gelir. Hazırlık devresinde her ikisininde davranışları başka başkadır : birincisi devrimci anlamda fazla güvenilmiyecek bir şüphecidir, ikincisi ise aksine aşırı devrimci gözükür. Fakat son anda elele verirler, cünkü ikisi de devrime karsıdır. Bu arada, sunu da söyliyelim ki, tüm hazırlık çalısması ancak partiye ve, herşeyden çok,partinin başta gelen organlarına ayaklanma ve önderliği ele alma anını tesbit etme yeteneği sağladığı oranda değer tasır. Çünkü, Komünist Partisinin görevi toplumun yeniden

kurulması amacıyla iktidarı ele geçirmektir.

Komintern'in «Bolşevikleştirilmesi» gerekliliği üzerine son zamanlarda çok şey söylenmiş bulunuyor. Bu geciktirilemiyecek, tartışma götürmez bir görev olup bir yıl önceki acı Bulgar ve Alman derslerinden sonra daha da acilleşmiştir. Bolşevizm bir doktrin, yani sadece bir doktrin değil, proletarya ayaklanması için devrimci eğitim istemidir. Komünist partilerinin bolşevikleştirilmesi ne demektir? Onlara, Ekim saatleri geldiği zaman, sapmalarını önleyecek bir yönetici kadronun seçimini sağlamak ve onları bu yolda eğitmek demektir. «Hegel'in tümü, kitapların hikmeti ve felsefenin anlamı budur.»

SON SÖZ

«Demokratik» devrimin başlangıç evresi Şubat Devriminden Nisan'daki krize kadar uzanır. Çözüm de, 6 Mayısta, Menşevik ve Narodniklerin katıldığı koalisyon Hükûmetinin kurulması ile olmuştur. Bu satırların yazarı Petrograt'a ancak 17 Mayısta, Koalisyon Hükûmetinin kuruluşu arifesinde geldiğinden başlangıç devresine katılamadı. Devrimin ilk aşamasını ve devrimci görüşleri Amerika'da yazdığım makalelerde ele almıştım. Bu makalelerin tümünün, temel noktalarında, Lenin'in «Uzaktan Mektuplar» da verdiği devrim çözümlemesiyle tam bir uyuşum içinde oldukları kanısındayım.

Petrograt'a gelişimin ilk gününden itibaren, çalışmalarımı Bolşevik Merkez Komitesi ile tam bir koordinasyon içinde yürüttüm. İktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi yolunda Lenin'in izlediği çizgiyi, doğal olarak tümüyle destekliyordum. Köylüler söz konusu olduğu kadarıyla da, Lenin ile aramızda en ufak bir anlaşmazlık yoktu. Lenin, o sıralarda, Sağ Bolşevikler ve bunların «proletarya ile köylünün demokratik diktatoryası» sloganına karşı giristiği mücadelenin ilk asamasını tamamlamak üzere idi. Partiye resmen girme-

den önce, Parti adına yayınlanan bazı karar ve dökümanların taslaklarının hazırlanmasına katılmıştım. Partiye resmen girmemi üç ay geciktiren tek düşünce, Mejrayontsi örgütü ile devrimci enternasyonalistlerin en iyi unsurlarının, Bolşeviklerle bir an kaynaşmalarını sağlamak arzusuydu. Bu politikayı da, öbürleri gibi, Lenin'le tam bir anlaşma içinde yürüttüm.

Dikkatimi çeken bir şey var. Birleşme lehinde, o sıralarda yazdığım yazılardan birinde, Bolşeviklerin örgütsel «klancılık« larından söz etmiştim. Partinin büyük bilgiçlerinden bazılarının vakit kaybetmeden, bu deyimi doğrudan Parti Tüzüğünün Birinci Paragrafı üzerine çıkan ilk anlaşmazlıklara bağlıyacaklarına şüphe yok. Fakat, bu konu üzerinde herhangi bir tartışmaya girişmeyi - Özellikle en önemli örgütsel hatalarımı sözde ve eylemde kabul etmiş olmam dolayısıyla - gerekli görmüyorum. Mamafih, az çok düzgün düşünebilen bir okur, yukarıda aktarılan deyime, söylenmiş olduğu zamanın somut şartları içinde, çok daha basit ve dolaysız bir açıklama bulacaktır. O sıralarda, Majrayontsi işçileri (44) arasında, Petrograd Komitesinin örgütsel politikasına karşı, hâlâ büyük bir güvensizlik hüküm sürüyordu ve «klancılık» üzerine - her zaman olduğu gibi «adaletsizlik» temasına atıflarla pekistirilerek yapılan tartışmalar günün konusuydu. Bu tartışmaları şövle reddetmiştim: «Klancılık», geçmisten tevarüs edilmiş olması dolayısıyla, mevcuttur, fakat bunun sona erdirilmesi gerekiyorsa, ilk önce Mejrayontsi bizzat kendisinin partiden ayrı varolma durumuna son vermelidir.

Birinci Sovyet Kongresinde, Kongrenin on iki Peşekonof'dan (45) müteşekkil bir hükûmet kurması yolunda, tamamiyle polemik olsun diye yaptığım teklif,

bazı kişiler — sanırım ki Sukanof (46) — tarafından, benim ya Peşekonof'a karşı kişisel bir eğilimimin bulunduğu, ya da Lenin'inkinden ayrı, özel bir politik çizgi ileri sürmekte olduğum şeklinde yorumlanmış. Bu, pek tabii, büyük bir saçmalık. Partimiz de, Menşevik ve Sosyal Devrimcilerin çektiği Sovyetlerin iktidarı almasını taleb ederken, aynı zamanda Peşekonoflardan kurulu bir kabine taleb etmiş oluyordu. Son tahlilde Peşekonof, Çernof ve Dan arasında köklü bir fark yoktur. İktidarın burjuvaziden proletaryaya geçmesini sağlamak için hepsi aynı derecede yararlı olabilirler. Yalnız, Peşekonof istatistiği daha iyi bilmesi ve Çerelli ya da Çernof'a oranla daha pratik bir kimse olması nedeniyle biraz daha iyi etki uyandırıyor gibidir. Bir düzine Peşekonof, Kaolisyon yerine, bir düzine sağlam küçük burjuva demokrasisi mümessilinden kurulu bir hükûmet demekti. Aynı şekilde, Partimizin çektiği Petrograt kitleleri, «Kahrolsun on kapitalist bakan!» sloganını çıkardıkları zaman, bu bakanlık görevlerine Menşevik ve Narodniklerin getirilmesini taleb ediyorlardı.

«Burjuva demokratları! Kadet'leri kovun! İktidara kendiniz geçin! Hükûmete oniki - ya da istediğiniz kadar - Peşekonof koyun. Vakti gelince - ki yakındır sizi görevlerinizden «sükûnetle» uzaklaştıracağımıza, bu mümkün olduğu sürece tabii, söz veriyoruz» Bu sözlerde özel bir politik çizgi bulunmak bir yana, Lenin'in tekrar tekrar formüle ettiği politikanın aynısı yansıyor.

Elinizdeki kitap (47), notların derlemesini de yapan yoldaş Lentsner ile yardımcıları Heller, Krijanovski, Rovenski ve Rumer yoldaşların dikkatli ve ustaca çalışmaları olmadığı takdirde yayınlanamazdı. Bu vesile ile ken-

dilerine yoldaşça şükranlarımı sunarım. Ayrıca, en yakın çalışma arkadaşım M.S. Glasman'ın, öbür kitaplarımda olduğu gibi, bu kitabımın da hazırlanmasında gösterdiği büyük gayreti özellikle belirtmek isterim. Bu satıları o fevkalâde yoldaş, işçi ve insanın trajik ölümüyle duyduğum derin acıyı ifade ederek bitiriyorum (48).

NOTLAR

(1) 1918 de Bulgaristan'ın yıkılışından sonra Stambulinki'nin kurduğu köylü hükümeti, 1923 de Tsankof yönetimindeki sağ unsurlar tarafından devrilmişti. Komintern, sorunun iki burjuva kliği arasında olduğunu ileri sürerek tarafsız kaldı. O sırada çıkan bir köylü ayaklanmasını Tsankof hükümeti birlikleri kolayca bastırdılar. Komintern'e göre bu, Komünizm ile Faşizmin açık açık savaşmaları için meydanı boş bıraktı ama, Komünistler ayaklandılar ve insafsızca ezildiler.

(2) **Doğu ve Batı** adlı broşürde.

(3) 1905 Devrimi temelde Rusya'nın yarı - feodal bir düzenden endüstriyel burjuva düzenine geçişinin işaretidir. Bu düzen değişikliğine paralel olarak toplumsal önderlik de, tutucu toprak sahiplerinden ticari grupları temsil eden liberal görüşlü orta sınıfa geçmişti. Endüstrileşmenin etkisi ile geleneksel köy hayatının yıkılması köylüler arasındaki tedirginliği yoğunlaştırmıştı. Ayrıca, endüstrilesme şehirlerde işçi sınıfını yaratıyordu. Bu toplumsal ve ekonomik değişim, üniversite öğrencilerinin sayılarının artmasına ve önem kazanmalarına sebep olmustu. Bütün bu nedenlere 1904 - 5 Japon savasında Rus ordularının uğradığı ağır yenilgilerin eklenmesi bardağı taşırdı. 1899 da kendini gösteren ekonomik krizle başlayan öğrenci gösterileri, köylü ayaklanmaları ve grevler 1904 - 5 yıllarında en yoğun duruma gelmislerdi. Devlet en sonunda ünlü Ekim Manifestosunu yayınlayarak liberal bir

anayasayı ve İşçi Delegeleri Sovyetlerinin kurulmasını kabul ettiğini ilân etti ve kanun yapmaya yetkili bir parlâmento için seçimlere çağırdı. Devrimden önce Menşevik olarak iki kanada bölünen Sosyal Demokrat Parti bu devrimden umduğunu elde edemedi. (Çeviren)

(4) **Bütün Eserleri**, cilt XIV, bölüm 2, s. 12 Troçki'nin bu kitapta Lenin'den yaptığı bütün aktarmalar **Bütün Eserleri**'nin birinci Rusça baskısından yapılmıştır.

(5) Plehanov'un 1883 te İsviçre'de kurduğu Rus Marksist Gurubu. (çeviren)

(6) Bu deyim çağdaş yazılarda, 1917 Şubatında Sovyetlerin kurduğu komite ile Ekim ayaklanmasına kadar varlığını sürdüren geleneksel tipte bir hükûmetin birarada yaşamalarını ifade etmek için kullanılmaktadır.

(7) Rusya'daki çeşitli partilerden biri. Bu partinin sol kanadı Ekimden sonra Lenin'i desteklediyse de iç savaş sonunda yapılan barışı tasvip etmeyerek Lenin'e cephe almış ve ona karşı hazırlanan suikaste dahi katılmıştır. (çeviren)

(8) Trocki'nin **Brest - Litovsk'a Kadar Rus Devrimi Tarihi** kitabına bakınız.

(9) Sosyalistler ve özellikle, 1905 den sonra devrimci faaliyeti sosyal reform, ücret hakları ve sendikacılık gibi yollarla kanun çerçevesine sokarak sulandırmak isteyen Menşevik sağ kanadı için kullanılan aşağılayıcı bir deyim.

(10) Kövlü devrimi teorisine ve Rusya'nın Batı ülkeleri gibi kapitalist asamadan geçmesi gerekmediğine inanan çeşitli devrimci guruplara verilen ad. (çeviren)

(11) **Bütün Eserleri**, cilt XIV, s. 28, 33.

(12) Rus Sosyal Demokrasisinde sendika faaliyetine ağırlık veren ve «ekonomik» mücadelenin hem kitle hareketini hem de aktif bir önderliği geliştirmeye yeterli olduğunu iddia eden savaş öncesi bir akım. «Ekonomizm» i hem revizyonist hem de oportünist olarak gören Lenin, **Ne Yapmalı** adlı kitabında bu akımı eleştirmişti.

(13) 15 Mart tarihli sayıda, «Gizli Politika Yok» başlıklı makale.

(14) Troçki buraya şu notu eklemişti : Yeni Geçici Hükûmet ile uzlaşmacı Sovyetin sesi.

(15) Zürih'ten **Pravda**'ya gönderdiği «Uzaktan Mektuplar» ında. Beş mektuptan yalnız ilki Petrograd'a zamanında ulaştı. Beşinci, Lenin Rusya'ya dönmek üzere yola çıkmış olduğu için hiç bitirilemedi. Öbür üçü ilk kez 1924 te yayınlandı.

(16) **Proleterskaya Revolitsia.** No. 7, s. 243, 244 ve 299.

(17) **Bütün Eserleri,** cilt XIV, s. 18, 52.

(18) «Koalisyoncu», Bolşeviklerin geçici koalisyon hükûmetinin kurulmasını destekleyen ya da buna katılan Solcu politikacılar ve özellikle, Ekim ayaklanmasından sonra bir koalisyon hükûmeti kurulması lehinde olan Bolşevikler için kullandıkları bir deyimdir. Bu deyim aynı zamanda, Ekimden sonra, Bolşevik prensiplerinin bazılarını feda etmek pahasına bile olsa, Sosyal Demokrat partilerin birleşmesini isteyenler için de kullanılıyordu. «Uzlaşmacı» deyimi de aynı anlamı taşımaktadır.

(19) Dışişleri Bakanı Milyukov'un 18 Nisanda, Birleşik Hükûmetlere Rusya'nın «savaş açmaları»na ulaşılıncaya kadar savaşa devam etmek niyetinde olduğunu bildirdiği haberi, Petrograd Garnizonu birliklerinin sokağa dökülmesine sebep oldu. Gösteri, aşırı Sol unsurlar tarafından kışkırtırılmıştı. Bol-

şevik Parti Komitesi kendi sol - kanadına karşı çıkmak zorunda kaldı: «Kahrolsun Geçici Hükûmet» sloganı şu anda yanlıştır çünkü devrimci proletaryadan yana somut, yani bilinçli ve örgütlü, bir halk çoğunluğu olmadan bu slogan ya boş bir laf olarak kalır ya da maceracı eyleme sürükler.

(20) Auguste Blanqui (1805 - 1881), iktidarın «Proletaryanın gizli hazırlanarak yapacağı bir ayaklanma» ile ele geçirilmesini ileri süren Fransız devrimcisi. Lenin'e göre, halk ayaklanmasının başarılı olması için komploya ya da partiye değil, «İleri bir sınıf»ın varlığı ve halkın devrimci ayaklanmasına dayanması gerekir. Aradaki fark açıkça belli değildir. Boris Souvarine, Leninizm üzerine yazdığı bir denemede (**Modern Quarterly**, Yaz. 1939) şöyle diyordu : «Lenin'in kendi adını kullanarak yazdığı ilk yazı, o günün Marksistleri için beklenmedik bir tondaydı. Yazarını Blanqui'ye ve terorist ve komplocu Rus, Populizmi öncülerine bağlayan **Ne Yapmalı** başlıklı kitap, gerçek bir iç savaş el - kitabıdır.

(21) Troçki'nin notu : Burada açıkça, yedi satır aşağıda belirtilen teklifi yapan Lenin kastediliyor.

(22) Viktor Nogin uzun bir süre Avrupa'da kaldıktan sonra Rusya'ya dönen ve «eski Bolşevik» olarak partinin Moskova merkezini yürüten bir işçidir. Nogin ilk Bolşevik Hükûmeti üyesi iken, Lenin'in koalisyon hükûmeti kurulmasına izin vermeme kararından sonra istifa etti.

(23) Anayasacı Demokratik Parti. (çeviren)

(24) **Bütün Eserleri**, cilt XIV, s. 276.

(25) **op. cit.** bölüm 2, s. 28, 56, 57.

(26) L. G. Kornilof (1870 - 1918), Rus generali. Şubat

devriminden sonra Petrograt Garnizonu komutanlığına, Temmuz'da başkomutanlığa atandı. Ağustos ayında, Petrograt üzerine sürdüğü birlikleriyle askeri darbe teşebbüsünde bulundu. Fakat, herhangi bir başarı elde edemeden tutuklandı. Bu sağcı darbe olayı, akim kalmakla birlikte, bütün Sol parti ve guruplarında heyecan uyandırdı. (çeviren)

(27) Troçki'nin notu : Bu cümleden belirli isimlerin çıkartıldığı, ikinci kısmının yapısından açıkça belli olmaktadır.

(28) **Bütün Eserleri**, cilt XIV, bölüm 2, s. 95.

(29) 1905 Devriminden sonra Çar'ın kurulmasına izin verdiği millî meclis. Fakat daha toplanmadan, Çar seçim haklarını kısıtladı, meclisin yapacağı kanunlara karşı kendisine veto hakkı tanıdı ve Devlet Konseyi adı altında, üyelerinin yarısını kendi tayin ettiği bir üst kurum kurdu. Bütün bu kısıtlamalara rağmen ilk Duma, çoğunlukta Kadet Partisi olmak üzere kuruldu (Nisan 1906). Fakat, aynı yılın Temmuz ayında lağvedildi. Birincisinden daha radikal olarak kurulan ikinci Duma, 1907 Şubatından Hazirana kadar sürebildi. Halk oylarını oldukça azaltan yeni seçim kanunları son iki Duma'nın (1907 - 12, 1912 - 17) daha tutucu olmalarına sebep oldu. (çeviren)

(30) 1855 81 arasında çar olan II. Aleksandır'ın yaptığı reformlardan biri olan Zemstvo'lar Avrupa Rusyasının şehirler haricinde kalan bölgelerinde kurulan mahalli muhtar hükûmetlerdir. Özellikle bu bölgelerin muhabere, tıbbi yardım, eğitim gibi ihtiyaçlariyla ilgilenirlerdi. Seçimler, köylülere karşı işleyen karışık bir sistemle yapılmakla beraber, köylüler Zemstvo'larda önemli rol oynamış-

lardır. (çeviren)

(31) **Bütün Eserleri,** cilt XIV, bölüm 2, s. 144.

(32) **op. cit.,** s. 138

(33) Rudolf Hilferding (1887 - 1940), Weimar cumhuriyetinde iki defa maliye bakanlığı yapan, Hitler'den kaçarak İsviçre ve Fransa'da yaşayan, fakat Vichy hükûmeti tarafından Nazilere teslim edilerek bir Gestapo hapisanesinde ölen Avusturyalı ünlü bir sosyalisttir. Lenin **Emperyalizm : Kapitalizmin En Yüksek Aşaması'nı** yazarken Hilferding'in en önemli eseri olan **Finanskapital'den** yararlanmıştır.

(34) Petrograt içinde ve civarında eğitim görmekte olan askeri öğrenciler.

(35) **Ekim Devrimi,** s. 407 ve devamı.

(36) Raboçaya Gazeta, no. 201, 5 Kasım 1917

(37) Savaş öncesi «Uzlaşmacı» larından olan A. Lozovski, 1917 boyunca Menşevikler ve öbür partilerle koalisyona gidilmesi için ısrar ederek 1918 Ocağında Bolşevik partisinden atılmış, fakat bir yıl sonra tekrar alınarak Kızıl Sendikalar Federasyonu başkanı olmuştu.

(38) Ceka'nın ilk üyelerinden olan M. S. Uritski (1873 - 1918), Bolşeviklere 1917 Temmuzunda katılan bir Menşeviktir. 1918 Ağustosunda, Petrograt'ta bir Sol Sosyal Devrimci tarafından öldürüldü.

(39) Demokratik konferansın toplandığı tiyatro binası.

(40) Burada Car indirildikten sonra Geçici Hükûmetin kurulmasını sağlayan IV. Duma kastediliyor.

(41) Kerenski. **Uzaklardan,** s. 197 ve devamı.

(42) Bu konuda. Trocki'nin 6 Evlül 1924 tarihli **Pravda'da** yayınlanan «İç Savaş Sorunları» başlıklı makalesine bakınız.

(43) Narodnik deyimi, 1918 lerde Sosyal Devrimcilerin

sol kanadı için kullanılıyordu.

(44) Petrograt'ta devrimci enternasyonalist bir örgüt.

(45) A. V. Peşekonof (1867 - 1934), eski bir popülist ve ünlü gazeteci. Geçici Hükûmetin levazım bakanlığını yapmıştır.

(46) Önceden Sosyal Devrimci olan Sukanof, Menşevik sol kanadıyla birlikte Martov'a katılmış, daha sonra Partiye resmen kaydolmamakla birlikte Bolşevik hükûmetinde görev almış, 1930 larda bir hapisanede «Kaybolmuş» tur.

(47) Burada sözü edilen kitap «Ekim Derslerinin» önsöz olduğu, Troçki'nin 1917 de verdiği söylevler ve yazdığı makaleleri ihtiva eden kitaptır. (çeviren)

(48) **Stalin** adlı kitabının 390. sayfasında Troçki Glasman için «özel sekreterim, en yakın çalışma arkadaşım, olağanüstü namuslu ve partiye olağanüstü bağlı bir insan» diyor. Glasman uydurma bir suç isnadıyla Partiden atılınca intihar etti. Ölümünden sonra suçsuz olduğu ilân edildi.

— 10 Lira —

«... Devrimci bir parti diğer politik güçlerin baskısına maruzdur. Parti, kendi gelişmesinin her döneminde bu baskıya karşı direnme ve hareket metodlarını etraflıca hazırlar. Taktik bir dönüş ve bunun sonucu olan hizipleşme ve uyuşmazlıklar sırasında partinin direnme gücü azalır. Bundan da parti içi gruplaşmalar için daima şu ihtimal çıkar, taktik bir dönüş ihtiyacından doğan hizipleşmeler, asıl ihtilâf noktalarından çok öteye gelişerek farklı sınıf eğilimlerinin temelini oluştururlar. Meseleyi daha açık olarak koyalım: Kendi sınıfının tarihsel görevlerine ayak uyduramayan bir parti, öbür sınıfların dolaylı aleti haline gelebilir, ya da gelme tehlikesi içindedir...»